© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 43 (298) | ГОД VII | 28 КАСТРЫЧНІКА 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

НАРОДНЫ ПАЭТ

3 лістапада спаўняецца 80 год з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа (Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча), які разам з Янкам Купалам лічыцца заснавальнікам сучаснай беларускай літаратуры і мовы.

Сын панскага лесніка, Канстанцін Міцкевіч вельмі рана праявіў літаратурныя схільнасці і ўжо ў дванаццацігадовым узросце напісаў першыя вершы. Як потым успамінаў паэт, першым ацаніў яго вершы бацька. Праслухаўшы аднойчы верш аб вясне і даведаўшыся, што хлопчык з'яўляецца яго аўтарам, бацька даў яму рубель на цукеркі.

Сур'ёзнай літаратурнай працай Канстанцін Міцкевіч пачаў займацца пасля заканчэння настаўніцкай семінарыі. Працуючы настаўнікам у глухой закінутай вёсцы, Міцкевіч вядзе сярод сялян рэвалюцыйную прапаганду. Першыя творы маладога аўтара з'явіліся ў друку ў верасні 1906 года. На старонках газеты «Наша доля», якая выходзіла ў Вільні, 1 верасня 1906 года быў надрукаваны верш «Наш родны край» пад псеўданімам Якуб Колас.

(Працяг на стар. 2)

В. БАРШЧЭЎСКІ

ЗАКУТАК

— Калі хочаце пазнаёміцца з жыццём Сакольскага закутка, — сказалі мне ў Саколцы, — дык паязджайце ў Крыштафарова.

Я паглядзеў на карту Сакольскага павета. Мясцовасць сапраўды ляжыць, так сказаць, у тупіку, пры самай дзяржаўнай граніцы.

— Чым жа туды дабрацца? — спытаў я, адначасова адчуваючы, як зашчымелі мне косці ў нагах.

З клопату выбавіў сакратар павятовага камітэта ПАРП тав. Дзянісюк.

— Выбіраюся ў Сідру, — сказаў ён. — Калі хочаце дык паедзем разам. Ад Сідры падкіне вас шафёр, хаця і дарога там не зусім важная.

Аб гэтым я пераканаўся едучы.

— Мо' я ўжо пехатой пайду? — пачаў я, каб спыніць здзекі над сваім целам.

— Нічога, пацярпіце трошкі, за ўзгоркам Крыштафарова. Адвязу вас на месца, як мае быць.

— Часта сюды ездзіце? — спытаў я шафёра.

— Калі ёсць патрэба.

За ўзгоркам паказаліся мураваныя будынкі. Мы праехалі вузкай грэбляй каля зарослага става і затрымаліся на шырокім, абсаджаным таполямі панадворку. Я падзякаваў шафёру і накіраваўся ў адзін з будынкаў.

*

У маленькім пакойчыку было тры асобы. Найстарэйшы, год за 60, з тварам, на якім зуб часу і перажыванняў пакінуў выразны след, гэта Аляксандр Пэрыч — кіраўнік ПГР. Маладая, высокая дзяўчына з прыгожай тоўстай касой, заплеценай у «кошычак» — Ірэна Касілка — галоўны рахункавод і зусім маладзенькая, рухавая, з чорнымі, як у цыганкі, вачыма, — Ял.іна Пілінда — намеснік рахункавода. Вось і ўся адміністрацыя Крыштафароўскага ПГР.

— Наўрад, ці знойдзеце вы ў нас нешта цікавае, — сказаў кіраўнік, калі мы пазнаёміліся. — ПГР наш невялікі. Агулам 230 гектараў зямлі...

Гісторыя гэтага ПГР, мабыць, мала розніцца ад другіх гаспадарстваў такога тыпу. Да 1946 года быў тут маёнтак паноў Суліка і Панкевіча. У час рэформы паноў прагналі, а маёнтак перайшоў пад дзяржаву. Людзі, якія працавалі на пана засталіся тут надалей. Да мінулага года ПГР «ехаў» на стратах.

Цяперашні кіраўнік прыехаў сюды тры гады таму назад У ПГР усё развальвалася. Ураджай з гектара збіралі не больш, як 7—8 цэнтнераў. А і з гэтых ураджаяў частку сяляне акалічных вёсак раскрадалі. Ніхто гэтым спецыяльна не пераймаўся. Шкадаваць дзяржаўнага? За літр самагонкі усё можна было ўладзіць. Нічога тады дзіўнага, што пры такіх умовах рабочыя ПГР зараблялі не больш 600—700 злотых у месяц.

Новы кіраўнік цвёрда ўзяўся за працу.

На вынікі доўга не трэба было чакаць. У мінулым годзе першы раз у гісторыі ПГР атрымана 100 тысяч даходу. Павялічыліся ўраджаі. Напрыклад, сёлета атрымана ў сярэднім 20 цэнтнераў жыта, 20 цэнтнераў аўса і 200 цэнтнераў бульбы. Такога ўраджаю тут не было ніколі.

Карэнным чынам узраслі і заробкі рабочых. Зараз яны ў сярэднім дасягаюць да 1500 злотых у месяц.

— Памятаю першы дзень свайго прыезду сюды, — расказвае кіраўнік. — Толькі мы з жонкай задрамалі, як узняўся за вокнамі крык, праклёны, ламатня. Жонка заламала рукі.

(Працяг на стар. 4)

СЛАЎНА МЫ... СУДЗІМСЯ

ТЭМІДЗІН МЛЫН

Карна - адміністрацыйныя калегіі маюць поўныя рукі работы. Летам было крыху перадышкі, бо жніво ў полі і мала заставалася людзям часу на валакітню. Затое ўвосень зусім другія магчымасці...

— Халера цябе возьме з тваім сабакам! — бушавала суседка Вікця. — Жарты, паршуку хвост ад'еў!

Сцяпан бубніў:

— Ну, не леляшы так, не здохне.

Вікця ўпартая жанчына, свайго не папусціць. Падала справу да калегіі і выйграла. Сцяпана пакаралі на 400 зл. ды параілі ўвязаць Рэкса — бадзягу — на ланцуг.

Цяпер сусед, праходзячы каля хаты суседкі, убок галаву адварочвае... Ці пагодзяцца калі - небудзь?

За першае паўгоддзе ў Сакольскай калегіі зарэгістравана 298 новых спраў і 58 яшчэ не разгледжаных з канца мінулага года. Спакайней вядуць сябе Бельск і Гайнаўка, але ўсялякія рэкорды традыцыйна належаць Сямяціцкаму павету, які дасягнуў немалога ліку — 429-ці спраў. Моў, з дзеда-прадзеда ў нас так павялося...

Усё ж не ўсюды ўжо любуюцца ва ўзаемнай грызні. У параўнанні да мінулага года лік пакараных асоб паменшаў

(Працяг на стар. 5)

СВЕДКІ. Фота — Т. Чачкоўскі

НОВЫ КОНКУРС «НІВЫ»!

ЯКУЮ ХОЧАЦЕ ЧЫТАЦЬ АПОВЕСЦЬ?

Гэтае пытанне адрасіцца да Вас, дарагія чытачы. Падкажыце нам, якога характару аповесць хацелі б Вы чытаць у «Ніве» у наступным годзе.

Лісты з сваімі прапановамі просім накіроўваць на адрас рэдакцыі «Niwa», Białystok ul. Wesołowskiego 1 (да 15 лістапада г.г.)

Сярод удзельнікаў конкурса будуць разлясаваны кніжныя ўзнагароды.

Рымскі папа аб польскіх Заходніх землях

Мяркую, што чытачоў варта паінфармаваць аб II Ватыканскім саборы, тым больш, што ён выяўляе рад канфліктаў ва ўлонні рымска - каталіцкага касцёла. У мяне назбіралася ўжо нават даволі нататак, пацвярджаючых наяўнасць непаразуменняў палітычнага характару паміж т. зв. кансерватарамі, прадстаўляючымі ў першую чаргу Рымскую курыю і т. зв. старонікамі аднаўлення, якія імкнуцца да рэформ і лібералізацыі касцёла. Нядаўна з Ватыкана паступіла вестка, якая набыла шырокую вядомасць.

Вось у чым справа. 8 кастрычніка папа Іаан XXIII прыняў польскіх епіскапаў, якія прыехалі на Сабор. Ён выступіў перад імі з прамовай, у якой упамянуў, у прыватнасці, аб «Вроцлаве і польскіх Заходніх землях, якія былі вернуты пасля стагоддзяў». Папа сказаў проста тое, аб чым кожны ведае па геаграфіі. У сувязі з гэтым, што яго прамова не мела нічога з Саборам, якога пасяджэнні маюць тайны характар, яна была перакладзена і апублікавана дэлегацыяй польскіх епіскапаў на польскай мове, хаця і на ватыканскай паперы.

12 кастрычніка гэтую прамову змясціла газета «Жыцце Варшавы». І тады пачалася бура, якую выклікаў Бон. Пасол ГФР у Ватыкане фон Шэрпенберг 15 кастрычніка неадкладна накіраваўся да намесніка міністра замежных спраў папы рымскага з доўгай пратэстацыйнай нотай. Нота не была прынята і гэты факт Бон успрыняў як другую аплявуху. Ватыкан абяцаў толькі гэтую справу праверыць.

Бонскі ўрад і колы заўзятых рэвізіяністаў з хваляваннем чакалі адказу. Толькі 16 кастрычніка ў пасляабедзенны час прыйшло паясненне. Яно, аднак, паступіла не з ватыканскага міністэрства, а з Саборнага прэс-бюро. У адказе ўсё зводзілася да думкі, што «выкарыстанне (дэлегацыяй польскіх епіскапаў) паперы з загалоўкам саборнай інфармацыйнай службы з'яўлялася звычайным злоўжываннем». У гэтым паясненні не аказалася ніводнага слова аб змесце выступлення папы, а тым больш не было тут ніякага абвяржэння, калі мова ідзе аб польскім тэксце гэтага выказвання.

У такіх умовах Шэрпенберг пусціўся на дыпламатычную хітрасць. Спярша ён, а пазней прадстаўнік Адэнаўэра фон Экхарт заявілі, што паясненне Ватыкана цалкам іх задавальняе і што лічаць яго як доказ непрызнавання апастольскай сталіцай заходніх граніц Польшчы.

Аднак усе ведаюць, што гэтае быццам бы задавальняючае паясненне бонскіх колаў па сутнасці не задавальняе. Як адзначаюць многія заходнія карэспандэнты, Ватыкан не зрабіў ніякага абвяржэння і, знайшоўшы зручную прычыну аб захаванні таямніцы не захацеў інфармаваць пасла ГФР аб тым, што ўрэшце сказаў папа рымскі да польскіх епіскапаў.

Гэтая сітуацыя ў многіх выпадках нагадвае перыяд пасля вядомага заяўлення дэ Голя, зробленага ім чатыры гады таму назад. Тады таксама бонскія палітыкі абвяргалі словы прэзідэнта Францыі аб польскіх граніцах над Одрай і Нысай. Дзіўным аднак здавалася асабліва для больш цвярозых нямецкіх палітыкаў, што ніякае абвяржэнне не паступіла з Парыжа.

Цяжка паверыць, каб сёння ўсе палітыкі з Бон жылі ў сферы выдуманых, фантастычных уяўленняў, каб не было там людзей, разумеючых усю сутнасць, так сказаць, гранічнай сітуацыі. Можна быць хутчэй упэўненым, што ўсё выглядае наадварот, што «задавальненне» Бон — гэта толькі эфект прапаганднага характару, прызначаны для перасяленчых дзеячоў. Набліжаецца да праўды аднак усё тое, аб чым пішуць заходнія карэспандэнты аб бонскіх палітычных колах. «Гэтыя колы ў глыбіні душы ўпэўнены, што скупое заяўленне Ватыкана з'яўляецца па сутнасці пацвярджэннем польскай версіі выказвання папы. Калі б гэтая версія, — пішуць яны, — не адказвала праўдзе, курыя не тлумачыла б усяго таямніцай, а Бон яе ахвотна выкарыстаў».

Для нас гэтая цэлая справа не мае такога вялікага значэння, таму што не думаем, каб наша заходняя граніца магла быць прадметам нейкіх торгаў; яна мае дастатковыя міждзяржаўныя гарантыі і дастаткова сільную абарону. Пацвярджэннем гэтага быў апошні візіт польскай партыйна - ўрадавай дэлегацыі ў ГДР і праведзеныя там размовы. Калі мы ўсё ж такі аб гэтай ватыканскай падзеі напісалі крыху больш, дык толькі дзеля таго, каб даказаць, што таксама кіраўнік каталіцкага касцёла акцэптуе існуючую сітуацыю ў Еўропе.

Уладзімір ЛАЗІНСКІ

(Працяг са стар. 1)

НАРОДНЫ ПАЭТ

верш «Наш родны край» пад псеўданімам Якуб Колас.

Царскія ўлады заўважылі рэвалюцыйную дзейнасць маладога настаўніка і яго вальнадумныя вершы і кінулі Якуба Коласа ў турму. Але турэмныя казематы не ў сілах былі стрымаць творчасці паэта. Яго вершы і апавяданні трапляюць у легальны друк. 1910 годзе, калі паэт быў яшчэ ў турме, выйшла першая кніга яго вершаў «Песні жальбы».

Хоць вершы Якуба Коласа і сапраўды былі прасякнуты матывамі смутку і тугі аб цяжкай долі беларускага народа, аб яго сацыяльным і нацыянальным бяспраўі, але ў гэтых свежых арыгінальных песнях адчуваўся гнеўны пратэст супроць прыгнёту. Паэт абвінавачваў існуючы эксплаататарскі строй і нават самаго цара ў нялюдскіх адносінах да народных мас, заклікаў да адкрытага ўзброенага паўстання. Асабліва моцна гучалі гэтыя свабодалюбівыя матывы ў такіх ранніх вершах паэта, як «Ворагам», «Асадзі назад», «Канстытуцыя».

Мары Якуба Коласа аб волі для працоўнага народа пераўтварыліся ў жыццё ў выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Паэт становіцца ў рады змагароў і будаўнікоў новай рэчаіснасці. Ён параўноўвае прыход гэтай рэчаіснасці з узыходам сонца, якое разагнала цемру і туман.

У паэзіі Якуба Коласа савецкага часу знайшлі глыбокае адлюстраванне справы і задумы будаўнікоў сацыялізма.

Цікавым і знамянальным з'яўляецца вялікі цыкл вершаў «Калгаснае», дзе паэт вобразна раскрывае дыялектыку заканамернасці пераходу вёскі на шлях сацыялістычнага жыцця.

Народнай мудрасцю і філасофскім разуменнем грамадскіх з'яў прасякнуты многія вершы, калі паэт звяртаецца да лёсаў гісторыі, лёсаў капіталізма і сацыялізма. Ён знаходзіць такія простыя і яркія параўнанні, якія даводзяць вялікія ідэі да ўсведамлення самага радавога чытача. Напрыклад, сістэму капіталізма паэт параўноўвае са старым, паедзеным моллю кафтанам, з трухлявым, скрыпучым возам.

У публіцыстычных вершах магутна гучыць прызыў паэта - патрыёта умацоўваць магутнасць савецкіх граніц, павышаць баявую гатоўнасць супроць капіталістычнай рэакцыі.

Як баец - патрыёт выступіў паэт у дні, калі савецкі народ змагаўся на франтах супроць гітлераўскіх акупантаў.

«Шалёнага пса — на ланцуг!» — так завецца верш, напісаны Коласам у першыя дні вайны. Вершы паэта, напісаныя ў дні вайны, часта распаўсюджваліся ў выглядзе лістовак сярод партызан і насельніцтва акупаваных раёнаў. Яны неслі туды вялікую праўду жыцця, промень надзеі на вызваленне.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны Якуб Колас вельмі многа часу ўдзяляе грамадскай дзейнасці, як вучоны і дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, як актыўны арганізатар барацьбы за захаванне міру. Але заўсёды ён адгукаўся на з'явы жыцця і паэтычным словам, сваёй песняй.

Баявая, напоўненая жывымі чалавечымі пачуццямі лірыка Якуба Коласа — гэта толькі частка яго сапраўды народнай, гуманістычнай паэзіі. Талент вялікага майстра мастацкага слова, знатака чалавечых характараў, тонкага псіхолага і мудраца праявіўся яшчэ больш у шырокіх эпічных палотнах яго паэзіі. Тры яго вялікія паэмы «Новая зямля», «Сымон - музыка» і «Рыбакова хата» — гэта манументальныя помнікі славы нацыянальнай культуры беларускага народа.

Паэма «Новая зямля» па праву лічыцца энцыклапедыяй жыцця беларускага сялянства дарэвалюцыйнай эпохі. Праз лёс галоўнага героя паэмы, селяніна Міхала, аўтар раскрыў лёсы сялянскіх мас Беларусі, іх пошукі шляхоў праўды, падыход да ўсведамлення рэвалюцыйнай барацьбы.

Паэма «Сымон - музыка» з вялікай сілай раскрывае трагічны лёс таленту ў капіталістычным грамадстве.

Сем гадоў, з 1940 года па 1947 год працаваў паэт над паэмай «Рыбакова хата». Галоўны яе герой, селянін Даніла ўступае на шлях актыўнай барацьбы супроць прыгнёту паноў. Ён наладжвае сувязь з камуністамі, якія кіравалі рухам народных мас.

Прайшоўшы доўгі і складаны шлях ідэйных і творчых пошукаў, Якуб Колас заканамерна прышоў да рэвалюцыйнага марксісцкага светапогляду. У гады Айчыннай вайны супроць фашызма паэт уступае ў рады Камуністычнай партыі. Пачуццё палітычнага змагара яшчэ мацней адчулася ў яго мастацкай творчасці і грамадскай дзейнасці.

Якуб Колас быў пісьменнікам розных літаратурных жанраў. Ён таксама лічыцца адным са стваральнікаў беларускай нацыянальнай прозы. Яго апавяданні, аповесці, трылогія «На росстанях» адзначаюцца арыгінальнасцю і самабытнасцю, яны глыбокія па зместу і яркія па форме. Колас быў драматург і публіцыст, крытык і педагог. Але ў яго разнастайнай творчай спадчыне першае і галоўнае месца па праву належыць паэзіі. З ёю паэт уступіў на шлях свядомага жыцця, яна хвалявала яго сэрца да апошняга дыхання.

Паэтычная творчасць Коласа — незвычайная скарбніца багацця і прыгажосці нацыянальнай беларускай мовы, цудоўная лабараторыя мастацкага майстэрства.

Колас стварыў узоры лірычнай і эпічнай паэзіі, лірыкі інтымнай і пейзажнай. У паэзіі ён выступіў як гумарыст і сатырык.

Перакладзеныя на розныя мовы Савецкага Саюза і зарубежных краін, паэтычныя творы народнага паэта Беларусі Якуба Коласа жывою крыніцай уліваюцца ў шырокую раку перадавой грамадскай культуры, узбагачаючы яе скарбніцу рысамі нацыянальнага жыцця народа, з нетраў якога гэта паэзія выйшла.

В. БУРНОСАЎ
літаратурны крытык

ФУТБОЛ

Дзіўнымі сцежкамі ходзіць футбол. У тры дні пасля высокага паражэння з саснавецкім Заглэмбем, лідэр І лігі Гурнік Забжэ неспадзявана высока выйгрывае ў грознага саперніка варшаўскай Легіі на яе ж полі. Ці гэта абазначае паварот гарнякоў да высокай формы, пабачым у наступных матчах. У гульнях апошніх каманд першага эшалона сюрпрызаў не выявілася.

У II лізе выразна лідзіруюць Шамберкі, якія адарваліся ад найбліжэйшага саперніка МЗКС Кросна аж на 4 ачкі.

III беластоцкая закончыла гульні асенняга перыяду. У апошняй серыі да неспадзянкі можна аднесці паражэнне ў сябе бельскага Тура з граеўскай Варміяй і высокі пройгрыш Гусара з Віграмі. Каментарыем гульняў асенняга круга зоймемся ў адным з чарговых агляд аў, сёння змяшчаем табліцу:

1.	Mazur Ełk	19: 3	50:11
2.	Skra Czarna B.	16: 6	30:13
3.	Gwardia B-stok	13: 9	32:15
4.	ZKS Zambrów	12:10	19:19
5.	Sokół Sokółka	12:10	29:33
6.	Włókniarz B-stok	11:11	24:26
7.	Husar Nurzec	10:12	25:34
8.	Tur Bielsk Podl.	9:13	22:27
9.	ŁKS Łomża	9:13	19:26
10.	Pogoń Łapy	7:15	15:30
11.	Wigry Suwałki	6:14	23:31
12.	Warmia Grajewo	6:14	17:36

У чэмпіянаце СССР крыху неспадзянак. У залатым тузіне перад усім здзіўляе высокае паражэнне (0:5) дагэтуляшняга лідэра грузінскіх дынамаўцаў з ленінградскім Зенітам, які дагэтуль займаў апошняе, дванаццатае, месца. На няўдачы тбілісцаў найлепш скарысталі іх маскоўскія аднаклубнікі, якія зрабілі раптоўны скачок, высунуліся на першае месца і даволі добра на ім замацаваліся. Цяпер маскоўскіх дынамаўцаў ад іх тбіліскіх і кіеўскіх аднаклубнікаў аддзяляюць два ачкі і гэты разрыў ў наступнай серыі можа быць павялічаны, бо масквічы маюць адносна слабейшага праціўніка ў асобе растоўскага СКА, а канкурэнты трапляюць на полі такіх ільвоў, як маскоўскі Спартак і ЦСКА.

У групе каманд, якія змагаюцца за 13—22 месцы, закончыўся першы круг гульняў. Закончыўся ён няўдачна для беларусаў. «Беларусь» нават на сваім полі не змагла набраць адпаведную колькасць ачкоў, якая дазваляла б ім больш аптымістычна глядзець у будучыню. Пасля нічыёй з маскоўскім Лакаматывам і пройгрышам з вільнюскім Жальгірысам, беларускія футбалісты не пакінулі небяспечнай зоны і ім надалей пагражае перспектыва адпіскі ў другі эшалон.

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

Адплата

Штэнгель запрасіў, нарэшце, обер-лейтэнанта фон Гольдрынга да сябе ў госці! Пасля таго, як Генрых выцягнуў яго з рэчкі, а асабліва пасля ўсёй гісторыі з абменам заложнікамі, маёр Штэнгель пачаў адносіцца да Генрыха з падкрэсленай прыхільнасцю.

Маёр жыў на адной з найбольш зацішных вулічак мястэчка, у асабняку інжынера Альфрэда Лера.

— Чым менш людзі будуць ведаць пра гэтага Лера, тым лепш, — вытлумачыў Штэнгель, калі Генрых пацікавіўся асобаю яго гаспадара.

— Відавочна, нейкая персона грата? Нездарма каля яго хаты вартуюць два аўтаматчыкі.

— Мне гэта персона набрыдла, як камар улетку. Дык за яго жыццё я таксама адказваю галавою, як і за завод! Нават пасялілі тут, бы няньку.

— Чакайце,ці гэта не тая сям'я, дзе так цудоўна рыхтуюць рыбныя стравы? Вы абяцалі пазнаёміць мяне і пачаставаць марынаванай фарэллю.

— Трэба спярша дамовіцца з сеньёрай Сафіяй, яна любіць парадак у хаце. Дачка Лера — ён удавец — добрая гаспадыня. І надта ўжо хоча выйсці замуж, а я такіх баюся. Прытым вельмі языкастая. Гэтым яна не ўдалася ў бацьку. Той маўклівы. Калі не зачапіць тэмы пра іхтыялогію. Гэта, мабыць, адзінае, што яго цікавіць на свеце. Апрача тэхнікі, зразумела. Тут ён проста кум каралю, і на заводзе з ім носяцца, як з яйкам.

Паабяцаўшы маёру прыйсці наступнага выхаднога дня на абед, Генрых развітаўся і выйшаў. На вуліцы пачаў ён наводзіць парадак у сваіх думках.

Выходзіць, што сіньёр Лера і з'яўляецца той асобай, якою трэба зацікавіцца найперш. З ім носяцца на заводзе, за яго бяспеку Штэнгель адказвае галавою. І ўваход у асабняк Лера ахоўваюць не эсэсаўцы Мілера, а людзі з унутранай аховы завода, асабліва давераныя. Трэба пазнаёміцца з Лерам. Для гэтага варта прачытаць хаця б усе кніжкі па іхтыялогіі!

Генрых пайшоў да Мілера. Той не спадзяваўся яго візіта і чамусьці нават разгубіўся.

— Я толькі на хвілінку.

— Не, не, я вас так хутка не адпушчу, вялікі дыпламат! — засупярэчыў Мілер, падсоўваючы Генрыху крэсла. — Мы надта рэдка бачымся з вамі апошнім часам! Да гэтага я падрыхтаваў вам маленькі сюрпрыз. — Мілер устаў і націснуў на гузік званка.

— Пасядзіце, прашу вас, спіною да дзвярэй і не азірайцеся, пакуль я не скажу.

Генрых чуў, як увайшоў вартаўнік, і Мілер нешта прашаптаў яму на вуха. Потым вартаўнік выйшаў, а яшчэ праз некалькі хвілін пачуліся цяжкія крокі.

— Пасадзіце яго там. Так... а цяпер выйдзіце. Ну, барон, прашу!

Генрых павярнуўся і збіўся з панталыку: перад ім сядзеў партызанскі парламенцёр са шрамам на шчацэ. Але ў якім выглядзе! Твар быў пакрыты сінякамі, адзенне парванае і пакрываўленае.

— Бачу, барон, што мой сюрпрыз зрабіў на вас уражанне! Прашу, пазнаёміцца: парламенцёр гарыбальдыйцаў Антоніё Ментароцці, — іранічна адрэкамендаваў Мілер. — Дыпламаты сустракаюцца зноў! Праўда, не ў звычайных для дыпламатаў абставі-

240 241 242

Дзіўная ўпартасць

У сучасны момант на тэрыторыі Гайнаўскага павету разгорнуты вялікія электрыфікацыйныя работы.

Праз доўгі час былі цяжкасці з атрыманнем дазволу Міністэрства камунікацыі на выкарыстанне высакавольтнай чыгуначнай лініі Гайнаўка — Семяноўка, да якой будзе падключана 6 вёсак. Аднак, дзякуючы намаганням ваяводскага аддзела сельскай гаспадаркі, гэта справа вырашана шчасліва. Ды Семяноўка з Нараўкаю ўздыбіліся, а Ласінка пачынае ім апладзіраваць. Проста, не хочуць дапамагчы электрыфікатарам з развозкай слупоў, капаннем ям. Электрыкі не маюць жалю да гаспадароў, калі ў мокрым месцы капаць трэба, але на сухіх пагорках не павінны ўжо так ленавацца. Святло кожны мець хоча!

У сувязі з такой сітуацыяй узніклі сур'ёзныя цяжкасці з выкананнем плана экектрыфікацыі вёсак. Ці ўсе мясцовасці атрымаюць электрычнасць — невядома. А ўсё з-за дзіўнай упартасці нашых людзей.

(ся)

У ТЭАТРЫ ІМЯ А. ВЯНГЕРКІ

МЫШКА ФЛІРТУЕ

Тэатр Беластоцкі мае дзве сцэны, на якіх адначасова можа ставіць п'есы: т.з. вялікая сцэна і малая. На вялікай зараз ідзе (мы пісалі аб гэтым) «Фантазы» Славацкага. На малой сцэне тэатр паставіў «Скіз» Запольскай. Гэта поўная гумару і фантазіі камедыя. Змест яе зводзіцца да флірту паміж маладой жонкай зямельнага ўласніка на Падолю — Мышкай і яе многа старэйшым кузінам. Зразумела, як гэта ў камедыі, ўсё канчаецца добра і шчасліва. Глядач таксама задаволены, бо добра пасмяяўся. А смех — гэта здароўе.

У п'есе выступаюць: **Эльжбета Свенціцкая, Іаанна Яжэмбская Януш Барбурскі, Гжэгож Галінскі, Анджэй Кароляк.**

Рэжысёр **Крыстына Майзнер.**

Цікавая сцэнаграфія — **Гіляры Кшыштофяк.** вл.

У беластоцкім падполлі

Палітыка нацыянальнага ўціску асабліва ўзмацнілася ў перыяд агульнага эканамічнага крызісу ў Еўропе. Санацыйны ўрад адчуў сябе няўпэўненым і з уласцівай яму грубасцю распальваў шавіністычныя антаганізмы, намагаючыся такім чынам адвярнуць увагу працоўных мас ад рэвалюцыйных змаганняў.

Высакінскі, намеснік начальніка ваяводскага ўпраўлення бяспекі, павесіў у сваім кабінеце геаграфічную карту Беласточчыны, на якой адзначыў сцяжкамі тыя мясцовасці, дзе існуюць беларускія арганізацыі. Пераўтварыўся ў свайго роду начальніка штаба па барацьбе супроць праяў культурна-асветнага жыцця ў нашых вёсках і мястэчках. Нават дазвол на выступленне нейкага мастацкага калектыву ці сход гуртка ТБШ на правінцыі мог даць толькі ён. Мог, але надта рэдка хацелася яму — штораз цяжэй было ў чым-небудзь пераканаць напышлівага пана начальніка.

Апошняе выступленне драматычнай секцыі Акружной Управы ТБШ адбылося дзевятнаццатага сакавіка 1933 г. у зале яўрэйскага дабрачыннага яднання «Лінас хацэдэк» пры вуліцы Ружанскай. Ставілася п'еса Караленкі «Лес шуміць». Зышлося мноства народу.

— Усё роўна вас зліквідуем

З той пары ў перадваенным Беластоку ўжо болей не наладжвалася спектакляў на беларускай мове. Не маючы іншай магчымасці здабываць фінансавыя сродкі на сваю дзейнасць і аплату чыншаў, ТБШ апынулася ў бязвыхадным становішчы. З тэвелевага будынка пры вуліцы Касцельнай перанесліся ў малюсенькі пакойчык на кватэры аднаго рабочага пры вуліцы Совяй; адкуль зноў у старадаўнюю рудэру, што стаяла над рэчкай пры вуліцы Сянкевіча, а праз некаторы час нанялі пакой у панурай камяніцы пры вуліцы Новы Свят.

Часамі збіралася моладзь. Доўга шумелі, спявалі.

— «Хто не з намі, прэч
з дарогі!
Бачыш гэту грамаду?
Мы і чорту звернем
рогі»...

Дэфензіўшчыкі шнырылі, бы ашалелыя, і пагражалі.

— Усё роўна вас зліквідуем!

Аднойчы завітаў у бюро ўправы сам Высакінскі.

— Што чуваць? Як справы? — ветліва скаліў зубы. — Пэўна, маеце клопаты, — аблудна спачуваў... — Але не мы вінаваты — не мы.

Усяму вінаваты камуністы! Вось яго ўлюбёная прагаворка. Тым разам нікога з кіраўніцтва не прабаваў вербаваць да супрацоўніцтва — нічога не абяцаў. Паразглядаўся навокал, крыху палапатаў і пайшоў. Узнікла нядобрае прадчуванне: за гэтым візітам нешта крыецца. Але што?

За акном падувала халадамі позняя восень 1934 года. Прыйшлі ўчатырох — Высакінскі, Мілер і яшчэ два шпікі. Рэвізія!

Старшыня ўправы Аляксандр Ляшчынскі не стрымаў:

— Панове ведаюць, што без сведкаў нельга.

Знайшлі сведкаў. Цырымонна адамкнулі дзверы. Адзін з дэфензіўшчыкаў адразу заглянуў на печку і выняў адтуль вялікую пачку КПЗБ-оўскіх лістовак. Другую пачку знайшлі на шафе. Далей ужо не шукалі. Ляшчынскі прыкусіў губу: «Падкінулі, сволачы»!

Мілер вылупіў вочы:

— Што гэта!? — пытае патрасаючы адозвамі. У вачах замільгалі іскрынкі трыумфу.

— Ніколі не бачыў іх.

— У камуну забаўляецеся!

Пішуць пратакол. Праз некалькі дзён прыслалі пісьмовае паведамленне аб ліквідацыі Акружной Управы Таварыства Беларускай Школы ў Беластоку.

Нікога не арыштоўвалі. Відаць, самі зразумелі, што надта ж ужо грубымі ніцьмі шыта была ўся іх работа. Пабаяліся ладзіць судовы працэс, каб не скампраметавацца.

* ✲ *

Беларуская моладзь адхлынула ў польскую прагрэсіўную арганізацыю ТУР. У 1938 годзе былі падрыхтаваны дзве пастаноўкі п'есы Максіма Горкага «На дне». Яе прэм'ера надзвычай удачліва прайшла ў беластоцкім тэатры (цяпер) імя Аляксандра Вянгеркі.

САКРАТ ЯНОВІЧ

З АРХІЎНЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

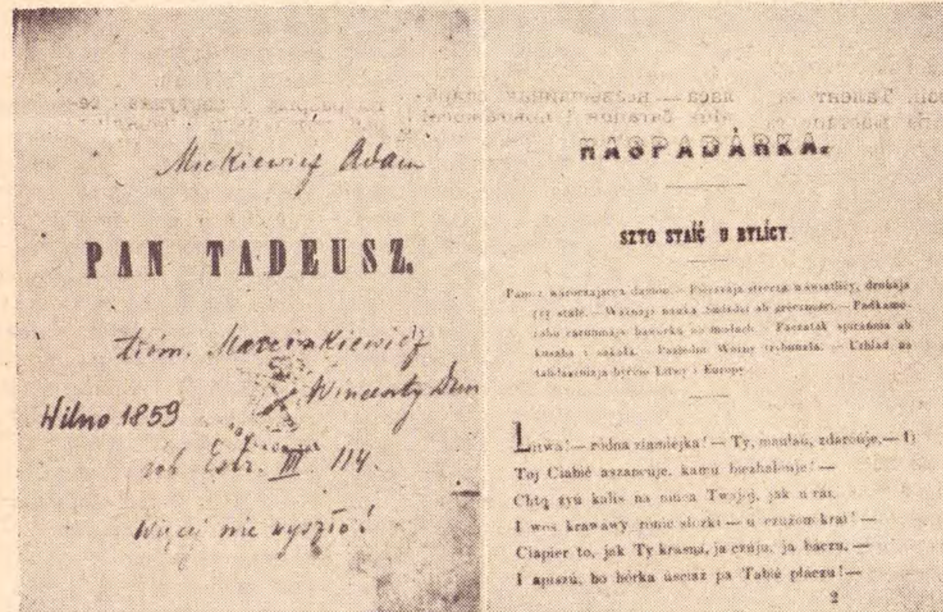
„ПАН ТАДЭУШ" у перакладзе Вінцука Дуніна—Марцінкевіча

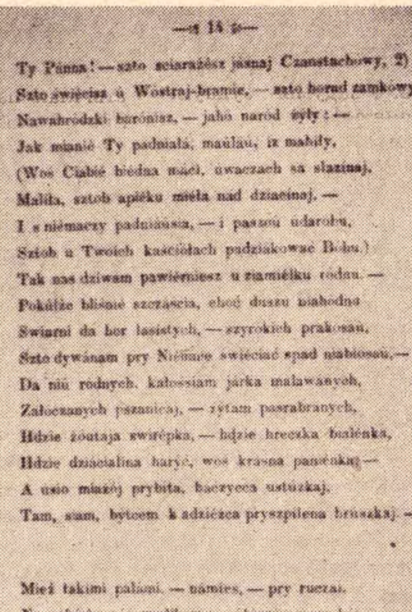
У Ягелёнскай бібліятэцы ў Кракаве захоўваецца каштоўны экземпляр першага беларускага перакладу «Пана Тадэуша», які быў надрукаваны ў 1859 г. у Вільні. Аўтарам перакладу з'яўляўся Вінцук Дунін - Марцінкевіч. Хочам зараз коратка пазнаёміць вас з трагічным лёсам гэтага выдання.

Перакладчыцкую працу над «Панам Тадэушам» распачаў пісьменнік не пазней 1857 года. На пачатку 1858 г. Дунін - Марцінкевіч аддаў ужо Віленскаму цэнзурнаму камітэту першую кнігу Міцкевічавай паэмы. 28 мая цэнзар Павел Кукальнік даў дазвол на яе друк. Дазвол на друк другой і трэцяй кніг выйшаў 7 студзеня 1859 г. І ў гэтым жа годзе ўсе тры часткі «Пана Тадэуша» былі здадзены ў друкарню Абеля Сыркіна ў Вільні. Калі ўжо ўвесь тыраж, налічваючы 1000 экз., быў гатовы і меў паступіць у продаж і ў рассылку падпісчыкам, нечакана звалілася бяда. Новы цэнзар Мухін катэгарычна забараніў выпускаць пераклад у свет. Ён менавіта не даў т. зв. выкупнога білета, які быў неабходны ў цэнзурных умовах. Мухіна ўстрывожыў факт, што выданне было надрукавана польскімі літарамі. А ў той час, як вядома, абавязвала ўказанне Галоўнага цэнзурнага камітэта ў Пецярбургу, паводле якога забаранялася друкаваць кнігі гэтымі літарамі. І вось 26 верасня 1859 г. выйшаў спецыяльны загад, у якім чытаем: «Галоўнае праўленне цэнзуры... 26 прайшоўшага верасня вызначыла забараніць ужыванне польскай азбукі пры друкаванні твораў на беларускай гаворцы; кнігу «Пан Тадэуш» Міцкевіча ў беларускім перакладзе Дуніна - Марцінкевіча, надрукаваную польскім шрыфтам, не выпускаць у свет».

У лістападзе 1859 года А. Сыркін здаў увесь гатовы тыраж перакладу дзвюх першых кніг «Пана Тадэуша» у Віленскі цэнзурны камітэт. Бязлітасная цэнзура аддала яго агню. Уцалелі толькі дзве кніжкі. Адна з іх захоўваецца ў Ягелёнскай бібліятэцы ў Кракаве, а другая ў Дзяржаўнай публічнай бібліятэцы імя Салтыкова-Шчадрына ў Ленінградзе. Сёння змяшчаем вокладку і першыя дзве старонкі гэтага каштоўнага выдання.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

—« 14 »—

Ty Panna! — szto sciarażesz jasnaj Czanstachowy, 2)
Szto swiecisz u Wostraj-bramie, — szto horad zamkowy
Nawahrodzki baronisz, — jaho narod wiły: —
Jak mianie Ty padniała, mańlau, iz mahiły,
(Wos Ciabie biedna maci, uwaczach sa slazinaj,
Malila, sztob apieku miela nad dziacinaj. —
I s niemaczy padniauszy, — i pasznu udarohu,
Sztob u Twoich kasciołach padziakowac Bohu.)
Tak nas dziwam pawiernisz u ziamielku rodnu. —
Pokûlżo biśnie szczascia, choć duszu niabodna
Swiarni da hor lasistych, — szyrokich prakosau,
Szto dywanam pry Niemnie swieciać spad niabiosau, —
Da niu rodnych, kałossiam jarka malawanych,
Załocanych paznicaj, — żytam pasrabranych,
Hdzie żoutaja swirepka, — hdzie hreczka bialenka,
Hdzie dziacialina haryć, wos krasna panienkaj —
A usio miażoj prybita, baczycca ustużkaj,
Tam, sam, bytcem k adzieżca pryszpilena bruskaj. —

Miei takimi palami. — namies, — pry rueza.

Першае беларускае выданне «Пана Тадэуша» са збораў Ягелёнскай бібліятэкі ў Кракаве.

нах. Але што ж зробіш! Змяняюцца часы, змяняюцца і абставіны.

Партызан са шрамам насмешліва ўсміхнуўся. — Так, сіньёры: змяняюцца часы, змяняюцца і абставіны! Я рэкамендаваў бы вам гэта добра запомніць!

Мілер пачырванеў.

— Вывесці яго! — крыкнуў ён у суседні пакой да вартаўніка.

Антоніё Ментароці вывелі.

— Спадзяюся, што нарэшце даведаюся, хто паведаміў партызан пра нашых парламенцёраў перш, чым яны выехалі з Кастэль ля Фонтэ, — сказаў Мілер. — Я даў спецыяльнае заданне майму агенту, што ў гарыбальдыйцаў у атрадзе.

— Гэты ваш агент не робіць уражання разумнага чалавека.

— Вы ведаеце майго агента? — здзівіўся Мілер.

— Ганс, вы мяне не дацэньваеце! Нават больш — вы вельмі дрэннай думкі пра мае разумовыя здольнасці. Дык толькі ёлапень мог не прыкмеціць таго, што самое кідалася ў вочы. Я сустракаю ў начальніка службы СД чалавека, якога загадваюць вывесці праз двор, каб ніхто не бачыў, праз некалькі хвілін начальнік паведамляе мяне, што пачаў вербаваць агентаў... Скажыце, Ганс, якія вывады зрабілі б вы будучы на маім месцы?

— Адзіны. Ваша месца не ў арміі, а ў нас, у гестапа.

Даведаўшыся яшчэ ад Мілера, што той падазрае Маціні ў супрацоўніцтве з партызанамі, Генрых пайшоў да Лютца.

— Падла! — вылаяўся Лютц, калі Генрых расказаў яму аб сустрэчы з Мілерам. — Я сабе і табе ніколі не прабачу, што гэты кат дасюль ходзіць па зямлі. Ты толькі ўяві на хвіліну Маціні на допыце ў Мілера!

— Ты ўсё дакараеш мяне дружбай з Мілерам, а яна, бачыш, прыдалася, — ціха кінуў Генрых і, падыйшоўшы да тэлефона, пазваніў Курту, каб той прыехаў па яго машынай.

— Заставайся начаваць у мяне! — запрапанаваў Лютц.

— Не, я заўтра маю ехаць да Функа на абед і трэба пераапрануцца. Ён так мне збрыд, што я прыняў яго запрашэнне. Мо' паедзеш са мною?

— Да Функа? А што ж! — думаючы аб чымсьці іншым, адказаў Лютц. — Заўтра нядзеля, можам паехаць... — раптам яго твар загарэўся. — А ведаеш, давай і Мілера запросім! Толькі не бяры Курта, а вядзі машыну сам...

— Давай!

Сябры працягла паглядзелі сабе ў вочы...

Наступнага дня тэлефонны званок рана збудзіў Генрыха.

— Хопіць спаць! Пагода цудоўная! Мы зараз прыедзем у госці, каб ехаць з вамі... вы ведаеце куды, — пачуўся вясёлы голас Мілера.

— Хто гэта мы?

— Я і Лютц.

Паснедаўшы ў Генрыха, усе трое вырушылі а гадзіне дванаццатай у Палерма. Папярэджаны тэлефонам, Функ чакаў гасцей. Спачатку абед насіў крыху афіцыяльны характар. Падняўшы першы тост за свайго вызваліцеля, як назваў оберст Генрыха, Функ стрымана пажадаў поспехаў Мілеру і Лютцу. Прысутныя былі ніжэй яго чынамі, і Функ, хоць і трымаўся ветліва, але падкрэсліваў гэта ўсімі сваімі паводзінамі. Але ў меру таго, як змяняліся стравы, а пляшкі парожнялі, размова рабілася больш непасрэднай. З кожнай чаркай оберст і Мілер усё больш чырванелі, Лютц наадварот — бялеў. Хмель яго сёння зусім не браў. Толькі позірк рабіўся больш напружаным і злым.

— Гершафтэн! — устаў ён, наліўшы поўну чарку. — Я прапаную выпіць за майго сябра і цудоўнага чалавека, лекара Маціні!

Мілер дэманстратыўна паставіў чарку.

— Вы, гер Мілер, не хочаце выпіць за нашага галоўнага лекара? — здзівіўся Функ.

—Я спадзяюся, гер оберст, вы здагадваецеся, чаму якраз.

— Ах так! Тады і я не буду! — згадзіўся Функ і паставіў чарку.

(Працяг на стар. 7)

БЕЗ СУСЕДАВАЙ ЛАСКІ

Няшчасце вандрує па свеце з завязанымі вачыма, нікога прозвішча ніколі не пытае. І тады... тады як жа добра знайсці спрыяльную руку, якая падтрымае ў бядзе!

Антону Свянткоўскаму з хутара Пілатоўшчына ў беластоцкім павеце летам гэтага года паў конь. Ішоў яшчэ сенакос і набліжалася ўжо жніво.

Даўней прышлося б Антону Свянткоўскаму ісці да суседа, да сваякоў ды кумаў і маліць, прасіць ласкі. Суседава ці сваяцкая ласка не заўсёды аднак напамінае салодкасць мёду; часцей, на жаль, пераўтвараецца ў смак палыну.

Антону Свянткоўскаму адкрыта была другая дарога. Ён звярнуўся за дапамогай да ашчадна - пазыкавай спулдзельні ў Гарадку. Не мусіў нізка гнуць калені, не патрабаваў нікому кланяцца ў пояс. Грунтоўна разгледзеўшы прычыны, праўленне касы прызнала яму чатыры тысячы злотых пазыкі. Свянткоўскі больш не прасіў. 19 ліпеня забраў грошы, купіў каня і мог ужо быць спакойны за сваю гаспадарку. Вось адна, але не адзіная, гісторыя чалавечага няшчасця, якую расказваў мне кіраўнік спулдзельчай касы ў Гарадку Уладзімір Храноўскі.

Неабходнасць такой ашчадна - пазыкавай касы падыктавала самое жыццё. Ваенныя нягоды і пасляваенныя разрухі зруйнавалі людзей перш за ўсё матэрыяльна. Каб стаць на ногі, каб распачаць новае жыццё, неабходна была нейкая дапамога. У той час не магла яна прысці недзе звонку. Добра разумелі гэта такога роду грамадскія дзеячы, як Уладзімір Храноўскі. Трэба было спалучыць свае магчымасці і супольна памагаць адзін другому ўзаемна. Пастаянны жывы кантакт з сялянамі, асабліва ў першых гадах дзейнасці касы, быў для яго вялікай школай.

— Цяпер, — сцвярджае кіраўнік, — знаю на столькі кожнага гаспадара ў нашым раёне дзейнасці, што без асаблівага доследу магу акрэсліць матэрыяльнае становішча тых, хто складае ў нас заяўку на пазыку. Трэба ж вам ведаць, што грошы прымаем ад кожнага, а як жа, каб толькі ў нас складалі, але пазыкі даем толькі найбольш патрабуючым.

Ашчадна - пазыкавая каса ў Гарадку абслугоўвае 2256 гаспадарак, якія распалажаны ў межах чатырох грамадскіх рад. Яе членамі з'яўляецца 1560 асоб.

Як кожная іншая, каса ў Гарадку настаўлена на аблягчэнне жыцця селяніну. Яна, напрыклад, вядзе выплаты за прададную жывёліну, за малако і другія прадукты сялянскага паходжання. Хлебароб не патрабуе траціць часу ў чэргах да гэзсаўскіх кас у дзень скупу, а можа, калі толькі захоча, калі спатрэбяцца яму грошы, звярнуцца да ашчадна - пазыкавай касы і тут яму заўсёды выплацяць яго належнасць.

Сума сялянскіх ашчаднасцей, зложаных на перахоўванне ў гарадоцкай касе, дасягае амаль паўтара мільёна злотых. (Для цікавых падам, што ў гарадоцкай касе найвышэйшая сума ашчаднасцей аднаго селяніна складае — 20 тыс. зл., а аднаго рамесніка — 75 тыс. зл.). Аднак ашчаджаюць далёка не ўсе сяляне, бо ў раёне дзейнасці гарадоцкай касы на 100 гаспадарак прыпадае толькі 47 ашчадных кніжак.

— Ці сяляне тэрмінова сплачваюць узятыя пазыкі?

— Наогул так, але не ўсе. Наша каса па тэрміновасці сплат знаходзіцца ў першым дзесятку ашчадна - пазыкавых кас Беластоцкага ваяводства. Задоўжанасці здараюцца у сялян найчасцей па зусім сур'ёзных прычынах. Рэдка толькі праяўляецца звычайнае нядбайства.

— Ці хто-небудзь прабаваў вас ашукаць?

— Здаралася. Напрыклад, у 1954 годзе адзін грамадзянін прышоў да мяне з гэзсаўскім квітом, які сцвярджаў продаж быка на суму 3164 зл. Квіт быў цалкам у парадку. Я падпісаў яго да выплаты, а праз пару дзён выявілася, што гэты грамадзянін не ГС-у, а толькі мне на... квіце прадаў гэтага быка. Прышлося справу аддаць у рукі пракурора.

Я быў ужо развітаўся з кіраўніком і з маладзенькай бухгалтаршай Нінай Парэмбскай ды накіраваўся да дзвярэй.

— Таварыш кіраўнік, — заўважыла бухгалтарша, — вы не сказалі рэдактару бадай што найважнейшага — аб сваім адзначэнні. Наш кіраўнік, — звяртаючыся да мяне, паясняе яна, — пад Міжнародны дзень спулдзельчасці атрымаў у гэтым годзе сярэбраны Крыж Заслугі.

Кіраўнік з натуральнай скромнасцю пацвярджае гэтую вядомасць.

У той жа момант у маленькім пакойчыку — сядзібе гарадоцкай касы паяўляецца старэйшы грамадзянін. Аказваецца, што сын яго даўжэйшы час цяжка хварэе, а лячэнне, вядома, рэч каштоўная, асабліва для сялян, якія не маюць убеспячальні. Цяжкое няшчасце цісне ў губы горкія словы.

Для такіх у касе ашчадна - пазыкавай спулдзельні заўсёды знойдзецца грашовая падтрымка. Суседу кланяцца не трэба.

ВІКТАР РУДЧЫК

Нашы перспектывы

Каб конь гаспадаркі не з'еў

У 1963 г. у Беластоцкім ваяводстве на адну асобу ў сельскай гаспадарцы павінна выходзіць па пяць з палавінай тысяч злотых гадавога даходу. Вёска атрымае 3.600 мільёнаў зл. даходу з продажу сельскагаспадарчых прадуктаў і дадатковых 300 мільёнаў з пабочных работ. І так, сярэдні агульнадзяржаўны ўзровень даходнасці перавысіць усяго на 10 працэнтаў нашы заробкі — на адну дзесятую. Хутка раўняемся да найзаможнейшых раёнаў Польшчы — вельмі хутка.

Але, як вядома, даходы залежаць ад ураджаяў і гадоўлі жывёлы. А са штучнымі ўгнаеннямі хоць ты плач. Беласточчына моліць - просіць: дайце іх нам яшчэ з палавінку! Толькі ў гэтым годзе як бы зліталіся ды на 12% падбавілі прыдзелы. На наступны год дамагаемся падвойнай колькасці — як заўсёды. Пацяшаемся аднак, што ў сувязі з ростам пагалоўя жывёлы будзе больш гною. Тут ніхто ўжо не «абрэжа» прыдзелаў...

Хочам таксама ўдвая павялічыць колькасць кваліфікаванага зерня і на гэтай падставе поўнасцю перайсці на, так званы, суседскі абмен рэпрадукаваным збожжам. Гайнаўшчына, пэўна, утрая скруціцца са спеху, бо ў бягучым годзе з абменам было ў яе не найлепш.

Што ж, засталося толькі спадзявацца на ўраджаі другім летам. Жыта, аўса, пшаніцы, ячменю думаем атрымаць не менш 15-ці, а бульбы 150 цэнтнераў з аднаго гектара. Асабліва мяркуем пашырыць пасевы пшаніцы за кошт жыта і аўса (коні). Дзікія аблогі загаспадарым на плошчы каля дзесяці тысяч гектараў, кукурузы на сіласы шмат вырасцім (любяць жа яе каровы).

Прыросту пагалоўя кароў намераны дабіцца па 17 штук на 100 га, а прытым, каб надоі павялічыліся да 1.815 літраў ад кожнай рагулі. Масла, сыру нарабіць ды мясам загандляваць. Цяжка сказаць, каб людзі раптам мяса не злюбілі, але свіней у тры разы менш трымаюць, замест старацца пабольшыць гэты апетытны прыбытак. Кажуць гаспадары, што сакавітых кармоў не хапае, дажджы вымачылі палеткі... Таму, мабыць, і авец многа выразалі, ды затое коней адбаўляй не адбавіш. Даўно пісалі, што Беласточчына мае іх не менш, чым уся Англія. Па ўсяму відаць, дабра яны нам не прынясуць. У 1963 г. на плошчы 100 гектараў будзем мець па 14 коней (быццам кароў!). Прывыклі ж сяляне да дэрашоў — ой, прывыклі.

Меліярацыю праводзім, кармы паляпшаем. Хіба не для коней?! Звыш 20 тыс. гектараў новых пасбішч асвоім і другіх амаль дваццаць тыс. га загаспадаруем, да парадку давядзем. Расавая жывёла патрэбна — патрэбна і трава буйная, густая, карысная.

Равы машынамі капаем, гарады будуем — хутка, танна, трывала. Дык у чым жа палі раздольныя горшыя? Ці адвеку конь па іх таптацца павінен? Дармаед, абжора. Машына, брат, больш ад яго зробіць, — нядорага, лёгка. Трактароў шмат накупілі сельскагаспадарчыя гурткі — накупяць яшчэ. Нават запланавана ўжо для ваяводства 1.137 трактароў усякіх тыпаў. Зразумела, у першую чаргу «Урсусаў». Няспынна ідуць транспарты малатарняў, сеялак, капалак, жняярак, самавязак.

Баіцца дэраш машыны. Іржыць, дыба становіцца, ды селянін наш трымае яго за павады. Іначай, след па ім прастыў бы.

Аляксандр АНТАШЭВІЧ

Працяг са стар. 1

— Куды ж ты мяне прывёз? — загаласіла. — Заб'юць, зарэжуць.

Да самай раніцы мы не маглі заснуць.

— Што гэта было ноччу? — пытаю раніцай аднаго са старэйшых рабочых.

— Гэта моладзь музыкі спраўляла, — кажа.

— Якія ж гэта музыкі, калі ўсю ноч бойка была.

— Эт, што гэта за бойка, калі толькі аднаго адвезлі да лекара.

Пасля я даведаўся, што камандзірам усёй хеўры з'яўляецца Чэслаў Крупенік, працаўнік нашага ПГР. Паклікаў яго да сябе, пачаў дакараць, папярэджваць. Нават і слухаць не хацеў.

— Вы, — кажа, — да талавы гэтага не бярыце, бо яшчэ больш пастарэеце. Сядзіце сабе спакойна, пакуль вас ніхто не чапае, бо калі не, дык... мы ўжо тут не аднаго кіраўніка перажылі.

Я ўжо не мог сцярпець такога.

— Вон! — кажу, — каб за 2 гадзіны нават духу твайго тут не было!

«КОСМАС» У КРЫШТАФАРОВЕ

Культурнае жыццё ў Крыштафарове вельмі маладое. Запачаткаваў яго тут кіраўнік ПГР ад... забароны арганізавання музык.

— Забараніць арганізаванне музыкаў, на якіх п'юць і б'юцца, гэта справа не складаная, — кажа кіраўнік. — Але чым жа іх змяніць?

І вось па ініцыятыве кіраўніка рабочыя ПГР прыступілі да пабудовы святліцы. Пабудавалі яе грамадскім чынам. Святліца прасторная, чыстая. На сценах актуальныя лозунгі. У калідорчыку таблічкі з напісамі: «Культурны чалавек на падлогу не плюне» і т.п.

У святліцы часта наладжваюцца літаратурныя вечары. Чытаюць кнігі, часопісы. Слухаюць радыё.

— Асеннія ці зімовыя вечары доўгія, — кажа пажылы рабочы Аркадзь Кулак. — Вось тады і ў святліцы прыемна пасядзець. Кіраўнік наш і рахункавод вельмі прыгожа чытаюць. Слухаеш не наслухаешся.

І так, святліца ПГР сталася патрэбнай у штодзённым жыцці насельніцтва.

Прафсаюзная арганізацыя, высока ацэньваючы святліцовую працу ў Крыштафарове, узнагародзіла ПГР кіноапаратурай і нядаўна ў святліцы арганізавана пастаяннае кіно.

У сувязі з адкрыццём кіна «Космас» я пачуў у Крыштафораве вельмі забаўную і як жа вымоўную гісторыю.

На палях ПГР працавалі жанчыны з суседніх вёсак. У час абедняга перапынку, кіраўнік паабяцаў ім высветліць фільм. Так здарылася, што прысутныя жанчыны яшчэ дагэтуль не бачылі кінафільма. І вось яны ў святліцы. Дэманстраваўся кінафільм з часоў рэвалюцыі. Калі герой кінафільма загінуў ад куль белагвардзейцаў, жанчыны не вытрымалі і заплакалі ўголас. А калі вышлі са святліцы, дык зусім усур'ёз пачалі спяваць: «За упакой душы салдаціка». Зараз у Крыштафарове кінафільмы дэманструюцца кожную суботу і нядзелю. Пастаянныя гледачы — гэта жыхары ўсіх навакольных вёсак. У кіно прыязджаюць нават за 7—8 кіламетраў.

— У бліжэйшай будучыні, — кажа кіраўнік, — плануем купіць тэлевізар. Тэлевізійная станцыя ў нас блізка — рукой падаць. Да Гродна ўсяго толькі 16 кіламетраў.

КЛОПАТЫ АД САЛІДАРНАСЦІ

Начаваў я ў кіраўніка. Кватэра яго абсталявана па-старасвецку. Пакой застаўлены мноствам шафак, тумбачак, шкатулак. На сценах побач распяццяў фамілійныя здымкі.

— Вось гэта, — паказвае кіраўнік, — мой сын з нявесткай. У Лондане яны. Ад вайны там застаўся і ажаніўся з англічанкай. Быў лётчыкам. «Дывізіён 303» чыталі? Адзін з іх гэта мой сын.

Некалькі месяцаў таму наведаў іх. Жывуць нядрэнна. Прасілі, каб застаўся ў іх назаўсёды. Пакрыўдзіўся за такую прапанову.

— Я, — кажу, — прайшоў тут усё пекла гітлераўскай акупацыі. Дык цяпер буду ўцякаць з краіны, калі ў ёй жыццё пачало кіпець? Каб мае старыя косці на чужыне валяліся? Не, сынок, гэтага не будзе. Так і вярнуўся дамоў.

На стале недапітыя шклянкі чаю. Перад Аляксандрам Пэрычам раскрыты тоўсты сшытак. Гэта яго творчасць. Я ў ролі слухача і рэцэнзента. Прызнаюся, што гэтая апошняя роля для мяне вельмі нязручная. Паэзія мяне не палоніла ніколі. Але ветлівасць забавязвае. Аляксандр Пэрыч пісаць пачаў некалькі год таму назад.

— Што было прычынай маіх пачынанняў? — застанаўляецца ён, — сам не ведаю. — Неаднойчы назбіраецца ў чалавека на душы ўсякага і хочацца яго выліць некуды. Вось тады я і бяруся за пяро.

Творчасць Пэрыча — гэта яго біяграфія. Яна наскрозь рэалістычная. Тут адлюстраваны шэрыя гады акупацыі, няшчасці, якія прыносіць людзям вайна, і заклік да змагання супроць яе.

У сшытку А. Пэрыча багата вершаў з розных нагод. Калі ён, напрыклад, выступае на мітынгу з нагоды 1 Мая, 22 ліпеня ці гадавіны Кастрычніка, дык абавязкова гаворыць вершам. Людзям гэта падабаецца.

Па ініцыятыве кіраўніка ў ПГР арганізаваны гурток мастацкай самадзейнасці. Але з рэпертуарам было дрэнна. Нельга было знайсці п'есы,

ЗАКУ

З КАНФЕРЭНЦЫІ НАСТАЎНІКАЎ БЕЛ. МОВЫ НА САКОЛЬШЧЫНЕ

Родная мова - важны элемент выхаваўчага працэсу

11.X.г.г. у будынку пачатковай школы ў Крынках адбылася канферэнцыя настаўнікаў беларускай мовы і загадчыкаў школ з Сакольскага павета, дзе навучаецца беларуская мова. Несумненна, што канферэнцыя будзе мець вялікі ўплыў на далейшы лёс беларускай асветы ў гэтым павеце. Трэба адзначыць, што становішча школ з беларускай мовай на Сакольшчыне асабліва цяжкое. Склалася на гэта шмат розных прычын. Хопіць напомніць, што лік школ з беларускай мовай у гэтым павеце з года ў год змяншаецца, у той час, калі ва ўсіх іншых паветах колькасць гэтых школ павялічваецца або застаецца без змен. І таму скліканне канферэнцыі, якая разважыць асаблівыя праблемы навучання беларускай мовы, трэба лічыць вельмі карыснай ініцыятывай Куратарыума Беластоцкай Школьнай Акругі.

Удзельнікі канферэнцыі заслухалі два даклады. Візітатар куратарыума Беластоцкай школьнай Акругі Ян Канапелька ў сваім дакладзе падрабязна азнаёміў прысутных з праўна-адміністрацыйнымі праблемамі навучання беларускай мовы, а таксама запазнаў са станам беларускай асветы ў Польшчы. Даклад на тэму «Педагагічныя аспекты навучання беларускай мовы» прачытаў прадстаўнік ГП БГКТ Уладзімір Паўлючук. Галоўным тэзісам даклада было сцвярджэнне, што беларуская мова ў школе з'яўляецца адным з элементаў спецыфічнага выхаваўчага працэсу ў асяроддзі беларускай меншасці. Пасля дакладаў завязалася доўгая надта цікавая дыскусія.

(Працяг на стар. 7)

У зваршчыка Станіслава Маліноўскага работа проста гарыць у руках.

Гісторыя гэтага прадпрыемства даволі цікавая. Некалі была тут слясарская майстэрня, уласнасць Серафіма Такажэвіча. Слабенькая гэта была майстэрня. От, калупаўся сабе Такажэвіч пры замках, клямках ды веласіпедах. Больш складаных рамонтаў ён не меў магчымасці выканаць. І таму ў 1950 годзе перадаў сваю майстэрню пад праўленне ГС.

З таго часу і пачала яна разрастацца. А калі ад ГС майстэрню пад сваё праўленне пераняло Беластоцкае прадпрыемства прамысловасці, у ёй паявіліся новыя машыны: такаркі, вяртаркі, механічныя пілы, зварачныя апараты і вулканізацыйная печ. Большасць гэтых машын навейшага тыпу. Зараз у прадпрыемстве працуе 13 спецыялістаў — токараў, слесараў, зваршчыкаў, кавалёў і вулканізатараў.

— Працы ў нас, — кажа майстар Станіслаў Ярэмка, — хоць адбаўляй. Сёлета, напрыклад, да верасня мы мелі каля 1000 заявак на ўсялякія рамонты. Каля 900 ўжо выканалі. Рамантуем машыны да мясных, малочных вырабаў, матацыклы, а нават складаныя рамонты аўтамашын. Па гэтай галіне маем добрага спецыяліста — механіка Сяргея Бадзэвіча.

Бельскі «М-5» славіцца салідным выконваннем працы. Пасля рамонту ў «М—5» машына будзе хадзіць, як новая. Таму і кліентаў тут ніколі не бракуе. Прыязджаюць сяляне нават з другіх паветаў — Гайнаўскага, Сямяціцкага.

Бельскі „М-5"

Серафім Такажэвіч ужо 13 год працуе токарам у Бельскім «М—5». Ён ганарыцца тым, што з яго слесарскай майстэрні вырасла такое карыснае прадпрыемства.

Станецца нешта з сельгасмашынай ці матацыклам, дык куды? Да Міхайлава (так папулярна называюць прадпрыемства ад прозвішча яго кіраўніка — тэхніка Андрэя Міхайлава). Міхайлаў вылячыць кожную хваробу машыны.

Тэкст **В. Баршчэўскі**
Фота: **Т. Чачкоўскі**

У Мікалая Сабешука занямог матацыкл. І вось ён на панадворку Міхайлава. Паглядзім, — кажа Сяргей Бадзэвіч, — на што ён «скардзіцца.»

ТЭМІДЗІН МЛЫН

працяг са стар. 1

амаль на трэцюю частку. Прытым ёсць чым пацешыць жонак, матак. На лоб, на шыю падаюць лічбы пакаранняў за алкагалізм! Калісьці бывала, міліцыя за адзін дзень лавіла каля Кузніцы па дзесяць самагоншчыкаў... Мінавалі добрыя часы патаемніцам; хочуць не хочуць, а пераходзяць на гандаль манапалькаю. Даход з яе мізэрны. Ратуе аднак тое, што манапольку прадаюць толькі ў тых вёсках, дзе знаходзяцца грамадскія рады.

Трыццацігадоваму Рыгору прысудзілі дзве тысячы злотых кары за кражу сасны з Перацёсаў. Перад беластоцкай калегіяй апраўдваўся: — Ніколі больш не зраблю гэтага!

Жаль, што лес чуць — гаварыць не можа. То ж уцешыўся б! Далёкі той час, калі драўніну фурамі валачылі. Цяпер часамі хто — небудзь кругляка якога ў галлё прыхавае. Таму калегіі не маюць ужо каго «абдзяляць» арыштамі. Застаюцца грашовыя кары. Дык і тых напалавіну паменшала. За мінулую зіму і весну кары па звыш 1.000 зл. атрымала ўсяго 25 гаспадароў, калі год таму назад было налічана 39 выпадкаў. Мала крадзем лесу — штораз менш... Малайцы!

Непакоіць аднак факт павелічэння абвінавачванняў за парушэнне правіл дарожнага руху, што тлумачыцца хуткім развіццём матарызацыі ў нашым ваяводстве, а дакладней кажучы, непераадольнай цягаю моладзі да матацыклаў. Вось хаця б гісторыя з Генікам. Жаніцца хлопец збіраўся, увесну «Панонію» купіў. Аднойчы выбраніцу сваю з забавы падвозіў. За паваротам на гумавіка напароліся. Ёй, шчасліва, нічога не сталася, не лічачы падранай сукні, панчох, а ён непрытомна гракнуўся аб брук. Гаспадар узваліў няўдачніка на фуру, у сямяціцкі шпіталь папёр. Так і застаўся Генік без права язды, бо моцна п'яным быў, а вазака пеканулі «гуралем», бо левай стараною ехаў — замест правай — і без фанара.

Колькі ж мы наслухаліся, начыталіся аб пажарах, фатаграфій заплаканых пагарэльцаў наглядзеліся. Там дзеці падпалілі; у другім зноў месцы хтосьці з папяросаю ў зубах заснуў на саломе ў гумне, з хрэсьбін вяртаючыся. Відаць, слаба пераймаемся ўсім гэтым. Штораз больш выбухае пажараў па прычыне недагляду, нядбайнасці, лёгкадумнасці. Пажарнікі і міліцыя ўзяліся за востры кантроль.

Кантроль кантролем, але перш за ўсё патрэбна пашырыць выясняючую дзейнасць праз арганізацыю сустрэч членаў калегій з мясцовым насельніцтвам. Няхай людзі пытаюць - распытваюць: за што і як сурова судзяць? Што дазволена або недазволена? Затым, немалаважную ролю адыгрываюць выязныя (паказовыя) разборы тыповых спраў, якіх наладжана надта мала (пакражы, пажары, хуліганства). Такім чынам можна праводзіць як жа карысную папулярызацыю палажэнняў заканадаўства, прадухіляючы, мабыць, не адзін - два няшчасных выпадкаў ці з'яў, шкодных людской, грамадскай маралі. Такая праца тым больш неабходная ў значна шырэйшых чым дагэтуль размерах з увагі на перадачу ў веданне карна - адміністрацыйных калегій права вядзення следства па дробных пакражах вартасцю да 300 злотых.

Шматабяцаючай з'яўляецца ініцыяваная ад некаторага часу практыка падавання да публічнага ведама важнейшых спраў. Адпаведныя вывескі на дошках аб'яў, крытычная інфармацыя ў мясцовым радыёвузле ці газетная заметка зробяць свой уплыў у даным асяроддзі, не гаворачы ўжо аб самаадчуванні засуджанага.

У заканчэнні вышэй складзеных разважанняў нельга не ўспамянуць аб тым, што ў змяншэнні судовай шуміхі бяспрэчнае значэнне мае павышэнне юрыдычных кваліфікацый дзяржаўных працаўнікоў, якія нясуць адказнасць за правільную працу калегій. Да 30 чэрвеня адбылося на Беласточчыне 1.342 разборы, у выніку якіх абвергнуты прадстаўленыя довады віны, прызнаны недастатковымі. Тым часам год таму назад запісана аж 2.301 такі выпадак. Штораз цяжэйшым становіцца жыццё розным круцялям, ілгунам ды ашуканцам, якія нярэдка цэлымі гадамі абіваюць парогі «ў пошуках праўды».

З'яўляемся недысцыплінаванымі. Сорамна! У плацяжы мандатаў, пэўна, незадоўга здабудзем асаблівае першынство ў краіне. Толькі за першыя шэсць месяцаў б.г. заплацілі мандатных кар на суму 1.019.245 зл! Цікава, якая атрымаецца лічба ў канцы года? Не меншая, як два мільёны, гэта напэўна... Бо трэба ведаць, што агульны лік пакараных перавышае мінулагодні́я даныя на 13.924 асобы! (за першае паўгоддзе).

Лёгкай рукой выкідваем грошы — будзем шчырымі — з-за звычайнай ганарлівасці або проста дурноты. Маўляў, не паддамся, і кропка!

КАСТУСЬ ЯНКОЎСКІ

адпаведнай да іх умоў. І вось кіраўнік сам напісаў п'есу пад загалоўкам «П'янства і скупасць», у якой бічуе адмоўныя рысы асяроддзя.

У п'есе і вострая сатыра і гумар, хоць за бакі бярыся. Паасобныя ролі ўжо вывучаюць і незадоўга ў святліцы адбудзецца пастаноўка п'есы.

— Так, можна ў нас шмат добрага зрабіць уласнымі сродкамі, — сказаў кіраўнік, закурваючы чарговую папяросу. — Сёлета, напрыклад, на

ТАК

22 ліпеня арганізавалі мы «вясёлае мястэчка». Тут карусель, гойданкі, фізкультурныя прылады і іншыя.

Колькі ж гэта радасці для малышоў. І бацькам лепш, калі дзеці заняты культурнымі гульнямі. Усё гэта зрабілі самі.

— Паколькі мне вядома, насельніцтва ў вас мешанае. Ёсць каталікі і праваслаўныя. Як жа ўкладаецца жыццё паміж імі?

— Няма ніякай розніцы. Хіба толькі такая, што адны хрысцяць дзяцей у касцёле, а другія ў царкве. У штодзённым жыцці адны з другімі жэняцца, запрашаюць у госці і жывуць салідарна. А мне ад гэтай салідарнасці толькі клопаты.

— Чаму? — пытаю са здзіўленнем.

— Бачыце, калі ў католікаў свята, дык праваслаўныя не выходзяць да працы. Калі ў праваслаўных свята, дык і католікі святкуюць салідарна. Праз увесь год назбіраецца горба гэтых святаў. А ў полі рабіць жа трэба.

ПАНА ДРУГІ РАЗ ПРАГНАЛІ

Язэп Стаяк чалавек пажылы. Ён з батракоў. Батраком быў у паноў яго дзед, бацька. Батраком быў і ён — Язэп Стаяк. Ад самага маленства.

Язэп Стаяк — скупы на словы. Пакуль нешта скажа, абдумае, памяркуе.

Зараз ён брыгадзір і сакратар партыйнай арганізацыі

— Кіраўнік наш гаспадарку ўмее весці. Але і ад людзей вымагае. Калі што не так, дык ён не папусціць. Строгі. Але ў нас інакш нельга, — працягвае падумаўшы. — Папусці толькі, дык усё развалакуць. З партыйнай арганізацыяй лічыцца. Сам член ЗСЛ. Сходы робім супольныя. У нас жа адна справа.

— Ну, а калі б параўнаць калішняе, батрацкае жыццё з сучасным? — пытаю.

— Ды што там раўнаць, — з нейкай крыўдай у голасе адказаў Стаяк. — Людзі цяпер сталі сапраўды жыць. Добра зарабляюць, маюць належную апеку. Пан для батракоў кіно ў маёнтку не закладаў бы. І батрацкіх дзяцей у школу не пасылаў бы.

— А дзе ж вашы былыя паны? Ведаеце пра іх нешта?

— Прыязджаў тут адзін. Па хатах хадзіў. Просты такі, ветлівы, быццам ён і не быў панам.

— Па батраках засумаваў?

— Канстытуцыю соваў пад нос некаторым. Кажа, што паводле канстытуцыі яму належыць з ПГР-аўскай зямлі 50 гектараў. Хацеў, каб дапамаглі яму атрымаць гэтую зямлю.

— А што на гэта рабочыя?

— Ды нічога. Паціскалі плячыма і маўчалі. Нязручна гаварыць з былым панам. Дык ён некаторых у мясцовую краму запрасіў. Віно ставіў. Дабрак такі, што хоць ты яго да балючага месца прыкладай.

— І памагло віно?

— Памагло. Людзі смялейшыя зрабіліся. Языкі развязаліся. Кажуць, пакуль паночку маеш цэлыя косці, дык уцякай куды вецер дзьме. Бо калі не, дык паўзком палезеш. Ад таго часу не паказваецца. Бачыце, жыццё перамянілася. ПГР наш стаецца сапраўдным сацыялістычным гаспадарствам. Нават вясковыя людзі інакш цяпер на нас глядзяць. Няхай паспрабуе каторы з іх атрымаць 20 цэнтнераў жыта.

Да станцыі падвезлі мяне брычкай. Прызнаюся, што не хацелася ад'язджаць з гэтага закутка.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Для прыгажунь

Апошняя навінка з галіны прычосак — японскі спосаб. Між іншым, пачала яго распаўсюджваць жонка прэзідэнта Кенедзі. А вось гэтыя найбольш традыцыйныя прычоскі: 1 — для 16—17-гадовых дзяўчат, 2 — для 18—20 гадовых, 3 — на шлюб, 4 — для замужніх, 5 — прычоска гейшы, 6 — прычоска актрыс.

Бамбук замяняе метал

Надзвычай бурны рост бамбуку, ні адна расліна не можа з ім параўнацца. За паўтара-два месяцы, як у казцы, выцягваюцца дваццаціметровыя ствалы. Чатырохгадовы бамбук прыгодны ўжо на будаўнічыя мэты, а сасна дасягае тэхнічнай спеласці толькі праз 80—100 гадоў.

Вырошчваць вечназялёны бамбук вельмі лёгка. Адзін з яго парасткаў, пасаджаны ў спрыяльныя ўмовы, хутка і без усякага догляду ператвараецца ў цэлы гай.

Бамбук зразаюць штогод. Адзін гектар гатунку «масо» дае за год тысячу ствалоў, «мадаке» — тры тысячы. Гэта раўназначна адпаведна 8.000 і 24.000 пагонных метраў драўніны.

У бамбука — вельмі трывалая драўніна, прыгодная для мноства вырабаў. Нагрэты і распараны, ён набывае любыя формы. Курадымленне надае яму прыгожы цёмны колер і несакрушальную трываласць. Ён не паддаецца гніенню, чарвяточыне, растрэскванню. Трэскі бамбука — незвычайна вязкі і трывалы матэрыял, з якім не параўнаюцца ніякія драўніны. У Індыі некаторыя паселішчы цалкам пабудаваны з бамбуку.

Нядаўна ў Тбілісі ўзведзен будынак лабараторыі Навукова - даследчага інстытута прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, перакрыты пятнаццаціметровымі бамбуковымі фермамі. Гэта першы выпадак у будаўнічай практыцы СССР, калі бамбуковымі фермамі ўдалося перакрыць будынак такой шырыні. Цяпер створаны сетчатыя зводы з бамбуку. Імі можна перакрыць пралёты ад 15 да 40 метраў.

КАСМІЧНЫЯ ВЯТРЫ

Многа небяспекі падпільноўвае адважных даследчыкаў космасу. І, бадай, адной з самых грозных аказваецца касмічная радыяцыя — патокі электрычна зараджаных часцінак. Вобразна яе можна назваць «касмічным ветрам». Лічыцца, што стварыць пагрозу здароўю і жыццю касманаўтаў могуць тры крыніцы радыяцыі — радыяцыйныя паясы Зямлі, касмічныя прамені і ўспышкі на Сонцы. Вакол Зямлі ёсць два радыяцыйныя паясы з павышанай канцэнтрацыяй зараджаных часцінак. Гэтыя паясы не сіметрычныя адносна цэнтра Зямлі. Ніжняя граніца ўнутранай зоны радыяцыі над Амерыкай ляжыць на вышыні каля 600 кіламетраў, а над Аўстраліяй — на вышыні прыкладна 1.600 кіламетраў. Дзе-нідзе яна апускаецца да 200—300 кіламетраў.

Унутраная зона ў асноўным складаецца з «хуткіх» пратонаў, якія валодаюць велізарнай энергіяй. Знешні пояс утвараюць электроны, энергія якіх у некалькі тысяч разоў менш за энергію пратонаў унутранай зоны.

Паясы радыяцыі не застаюцца ўвесь час стабільнымі. Часцінкі з іх губляюцца і замяняюцца новымі. Таму інтэнсіўнасць выпраменьвання ў паясах мяняецца, і пры касмічных палётах за ёю трэба сачыць.

Другая крыніца небяспечнай для касманаўтаў радыяцыі — касмічныя прамені. Яны ўяўляюць з сябе патокі атамных ядраў розных хімічных элементаў, якія рухаюцца амаль з хуткасцю святла.

Сонца — трэцяя крыніца радыяцыі. Акрамя бачнага святла, ультрафіялетавых і інфрачырвоных праменняў, яно няспынна выпраменьвае рэнтгенаўскія прамені і радыёхвалі. Часам на Сонцы ўзнікаюць велізарныя выбухі — успышкі. Пры гэтым у міжпланетную прастору выкідваюцца воблакі плазмы. Каля Зямлі гэтыя патокі сонечнага паходжання рухаюцца з хуткасцямі ад тысячы да трох тысяч кіламетраў у секунду. Натуральна, яны з'яўляюцца немалой небяспекай для касманаўтаў. У сувязі з павелічэннем сонечнай актыўнасці рэзка, у некалькі тысяч разоў можа павысіцца інтэнсіўнасць выпраменьвання як у калязямных радыяцыйных паясах, так і ў міжпланетнай прасторы.

У чым жа небяспека касмічнай радыяцыі?

Зараджаныя часцінкі з вялікай хуткасцю пранікаюць у жывы арганізм, разбураюць клеткі тканак, парушаюць натуральны ход фізіялагічных працэсаў.

Адна часцінка вялікай энергіі, пранікаючы ў арганізм, можа разбурыць да дзесяці тысяч клетак. Паводле думкі вучоных, існуць тры галоўныя прычыны гібелі высокаарганізаваных жывых арганізмаў, якія падвергліся інтэнсіўнаму абпраменьванню касмічнай радыяцыяй: пашкоджанне касцявога мозга, страўнікава - кішэчнага тракта і цэнтральнай нервовай сістэмы.

Касцявы мозг — кроватворны орган. Парушэнне яго нармальнага функцыяніравання пад уздзеяннем касмічнай радыяцыі вядзе да хваравітага змянення саставу крыві. Пашкоджанні сценак страўнікава - кішэчнага тракта садзейнічаюць пранікненню ў арганізм хваробатворных мікробаў, якія заўсёды трапляюць з ежай у страўнікава - кішэчны тракт. Цэнтральная нервовая сістэма — рэгулятар жыццёва важных працэсаў арганізма. Яе пашкоджанні могуць з'явіцца прычынай цяжкіх парушэнняў гэтых працэсаў.

Ю. Савіцкі

СТОП, НЕ ТУДЫ!

Куба падвяргаецца вельмі моцнаму націску і рызыцы прамога ўзброенага нападу з боку ўрада Злучаных Штатаў. У апошні час, напрыклад, вядзецца вярбоўка кубінцаў у амерыканскую армію. Кубінскі народ пашуча адстойвае сваю незалежнасць, выклікаючы гэтым у цэлым свеце пачуцці сімпатыі і салідарнасці.

Міямі, горад на Фларыдзе, гняздо збройнай інтэрвенцыі супраць Кубы.

Адзін з 1119 контррэвалюцыянераў, якія за амерыканскія грошы і з амерыканскай зброяй высадзіліся на Плайя-Хірон, намагаючыся змяніць у краіне лад. Авантура кончылася лагерам для палонных.

Кубінская народная армія добра падрыхтавана каб адбіць новыя спробы збройнай інтэрвенцыі.

Смерць новага Самсона

Ва ўзросце 75 год у Лондане памёр Эйл Эндэр Зэс, які некалі лічыўся мацнейшым чалавекам у свеце. Ён мог падняць аўтамабіль, стрымліваць двух коней, якіх гналі ў розныя бакі, трымаць у зубах дрот, да якога была падвешана платформа з піяніна і піяністам. Расказваюць, што калі ён служыў у кавалерыйскіх войсках, ён аднойчы прынёс на спіне свайго параненага каня.

Сябры расказваюць, што Самсон, так называлі гэтага асілка, меў надзвычай спакойны характар, ніколі ні з кім не біўся, ніколі не выходзіў з сябе.

Сельская гаспадарка без таямніц

На свеце гадуецца 815 млн. галоў рагатай жывёлы, 859 млн. авечак, 348 млн. свіней, 250 млн. коз, 80 млн. буйвалаў, 75 млн. коней, 35 млн. аслоў і 2,5 млрд. штук птушкі. Гэта амаль «астранамічныя» лікі. Калі перамножыць гэтую колькасць жывёлы па літры малака, кілаграмы мяса, колькасць яек, будуць велізарныя сумы. Папросту мора малака, горы мяса, піраміды яек.

І Беласточчына мае свой уклад у гэтыя лікі. Уклад, наперакор меркаванням, не такі ўжо малы. Бо гадуецца ж у нас 534 тыс. галоў рагатай жывёлы, у тым ліку звыш 309 тыс. кароў. Сярэднія надоі ў год — каля 1800 літраў. Чаму так мала? Бо існуюць сур'ёзныя клопаты з кармленнем.

Ежа для красулі

Часта гавораць: даваць шмат, дык і добра. Гэта няправільны погляд. Другія сцвярджаюць, што трэба даваць мала, бо гэта менш каштуе. Гэты погляд яшчэ больш шкодны. Трэба карміць жывёлу рацыянальна, гэта значыць, згодна з нормай, разнароднымі кармамі і пунктуальна.

Правілы кармлення вельмі простыя. Іх прытрымліваюцца сяляне, асабліва тыя, якім дапамагаюць інструктары па кармленні з млечарскай спулдзельні. Усе каровы маюць адзіную норму, такую, як бы давалі 4—5 літраў малака. За кожны дадатковы літр атрымліваць дадатак з канцэнтраваных кармоў. Маладым каровам даецца дадатак на развіццё (як за 3 кг малака), у дрэннай форме — за 2 кг, а ў час раздойвання — за 3 кг.

Жывёлавод павінен памятаць, што

— сухіх аб'ёмістых кармоў даем столькі, колькі складае 2% вагі каровы;

— сакавітых кармоў даецца да 10% вагі каровы;

— канцэнтраваныя кармы нармуем згодна з надоем малака.

Вось некаторыя лікі: сена да 8 кг, сіласу да 30 кг, прапашных да 50 кг, у тым ліку бручкі да 15 кг, канцэнтратаў да 3 кг.

Заатэхнікі мала ўспамінаюць аб прыправах да кармоў. Маю на ўвазе соль, мінеральныя сумесі і кармавую крэйду.

Соль для лізання заўсёды павінна быць у карыце. Калі даем кіслы корм (асабліва сіласы), дадаем кармавую крэйду (каля 40—50 грам у дзень на адну карову). Мінеральныя сумесі даем разам з канцэнтраванымі кармамі. Чарговасць падачы кармоў такая: канцэнтраваныя кармы, сакавіты корм і сухі. Летам — поім 3—5 разоў у дзень, зімой — 2 разы.

Трэба прыкласці старання. Але затое малака хопіць і для сябе і на здачу ў млечарню.

Інж. М. Сухажэбрскі

Трыбуна чытачоў

Вуліца змяніла выгляд вёскі

Праклiналі раней людзі ў Старым Ляўкове ўсё на свеце і тапіліся ў балоце. Урэшце вырашылі выбрукаваць вясковую вуліцу. Пачалі працу даўно і ніяк не маглі яе давесці да канца. Не было каму пакіраваць людзьмі. Як дарожным майстрам у Ляўкове стаў Мікалай Пучынскі, справа выйшла гэтак кажучы, са сляпога завулка. Ён патрапіў арганізаваць аднавяскоўцаў. Людзі выйшлі на працу, і зніклі ў Старым Ляўкове бруд, балота і людскія нараканні з выпадку згублення ў балоце галош.

У мінулым годзе і ў Новым Ляўкове людзі ўзяліся за ўпарадкаванне вуліцы. На месца старога разбітага бруку ўлажылі новы. Апошнім часам жыхары вёскі грамадскім чынам і часткова шарваркам упарадкавалі і бакі вуліцы — выкапалі равы і пабудавалі новы цэмбраваны мосцік. Цяпер, хоць часта ідуць дажджы, вада мігам сцякае ў рэчку Баброўку, што непадалёк вёскі. У вёсцы парадак, чысціня. Яшчэ большай прывабнасці надаюць Ляўкову зграбныя дашчатыя платы і новыя веснічкі, што паабапал акаймоўваюць стройнымі радамі вуліцу.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

РОДНАЯ МОВА — ВАЖНЫ ЭЛЕМЕНТ ВЫХАВАЎЧАГА ПРАЦЭСУ

(Працяг са стар. 5)

«Мы ніколі не мелі асаблівых цяжкасцей у навучанні роднай мовы, — гаварыў загадчык школы з Паўночнага Вострава тав. Філановіч. — Здзіўляюся, што маюць іх некаторыя нашы настаўнікі, асабліва настаўнікі мясцовага паходжання. Думаю, што хто як хто, але гэтыя настаўнікі павінны дацэньваць вялікі крыецца ў словах паэвыхаваўчы змест, які та: «Мой родны кут, як ты мне мілы».

«У нашай школе, — гаварыў тав. Ляшук, загадчык пачатковай школы ў Сухінічах, — няма такой урачыстасці ў школе, у якой дзеці не выступалі б з творамі на роднай мове. Ды і не толькі дзеці. Вопыт навучыў нас, што найбольш падабаюцца насельніцтву п'есы на беларускай мове, якія ставіць мясцовы драмгурток пад кіраўніцтвам нашых настаўнікаў. Нашая моладзь вельмі ахвотна прыходзіла на курс беларускай літаратуры, арганізаваны настаўніцай нашай школы Лідзіяй Андрэюк.»

Дыскутанты звярталі ўвагу на асноўную ролю настаўніка ў старанні правільнай выхаваўчай атмасферы ў асяроддзі нацыянальнай меншасці. Многія настаўнікі польскай нацыянальнасці, дацэньваючы выхаваўчае значэнне ўрокаў беларускай мовы ў нашых школах, пасылаюць на іх сваіх дзяцей.

Некаторыя дыскутанты звярнулі ўвагу на актыўную ролю каталіцкага клеру у працэсе ліквідацыі беларускай мовы ў некаторых школах.

На заканчэнне ўдзельнікі канферэнцыі абавязалі аддзел асветы ў Сакольцы, які прадстаўляў падінспектар аддзела тав. Мазур, разгледзіць справу ўвядзення навучання беларускай мовы у тыя школы Сакольскага павету, дзе вучацца дзеці беларусаў. (п)

КІНО

ПРАГРАМА на 9.Х. — 4.ХІ.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 30.10.—2.11. „Artysta do wszystkiego" (radz.), 3—4.11.

Кляшчэлі
„Tajemnica starej kopalni" (angl.), 30.10—4.11. „Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 3—4.11.

Навасады
„Zmartwychwstanie" (radz.), 3—4.11.

Нараў
„Taka miłość" (czeski), 31.10—2.11. „Pokój przychodzącemu na świat" (radz.), 3—4.11.

Нараўка
„Rzeczywistość" (polski), 31.10—2.11. „Kołysanka" (radz.), 3—4.11.

Чаромуха
„Uśmiech nocy" (szwedzki), 30.10—2.11. „Tajemnica zielonego boru" (radz.), 3—4.11.

Чыжы
„Drzwi stoją otworem" (jugosłowiański), 31.10—2.11. „Miłość powraca wiosną" (radz.), 3—4.11.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Tu radio Gliwice" (NRD), 3.10—2.11. „Mumu" (radz.), 3—4.11.

Бранск
„Sprawy nieznane" (włoski), 30.10—2.11. „Zmartwychwstanie" (radz.), 3—4.11.
„Komedianty" (polski), 26—28.

Гродзіск
„Ulica" (radz.), 3—4.11.

Орля
„Słońce wschodzi nad Bengalem" (pakistański), 31.10—2.11. „Miasto bez wody" (radz.) 3—4.11.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Tragiczny zamach" (jugosł.), 30.10—2.11. „Marynarz z Komety" (radz.), 3—4.11.

Міхалова
„Ten który wrócił" (radz.), 30.10—2.11. „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 3—4.11.

Супрасль
„Bitwa o Kozi Dwór" (polski), 30.10—2.11. „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 3—4.11.

Чорна Беластоцкая
„Katastrofa" (węgierski), 30.10—2.11. „Na naszym podwórku" (radz.), 3—4.11.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Koniec drogi" (bułgarski), 30.10—2.11. „Cichy Don" s. I. (radz.), 3—4.11.

Мілейчыцы
„Żebro Adama" (USA), 30.10—2.11. „Poławiacze gąbek" (radz.), 3—4.11.

Нурэц
„Bestia" (węgierski), 30.10—2.11. „Śladami bandy" (radz.), 3—4.11.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Herszt" (franc.), 30.10—2.11. „Marynarz z Komety" (radz.), 3—4.11.

Сухаволя
„Majowe gwiazdy" (czeski), 30.10—2.11. „Martwe dusze" (radziecki), 3—4.11.

Шудзялава
„Wiatr ucichł przed świtem" (jugosł.), 31.10—2.11. „Życie przeszło obok" (radz.), 3—4.11.

Янаў
„Przeciwnicy" (węgierski), 30.10—2.11. „Samolot odlatuje o 9-tej" (radz.), 3—4.11.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Zmartwychwstanie" (radz.), 3—4.11.

Новы Двор
„Bitwa pod piramidami" (radziecki), 3—4.11.

Ружаны Сток
„Salwa o świcie" (radz.), 3—4.11.

Гарэлачныя абароты

Калі жыхарам Ялоўкі, у Беластоцкім павеце, сказалі, што ГС пабудуе новую краму, яны вельмі ўцешыліся.

— Няхай толькі распачнуць будаваць, дык і мы грамадскім чынам дапаможам, — гаварылі ў Ялоўцы.

Але вось месяц за месяцам плыве і аб новай краме ў Ялоўцы ні слыху ні дыху. У ГС усё бракуе нейкіх паперак, без якіх нельга распачаць пабудову.

Некаторыя скептыкі гавораць, што ГС яшчэ шмат гадоў не распачне будаваць у Ялоўцы краму, таму што няма ў гэтым патрэбы. Крама ў Ялоўцы ёсць. Яна змяшчаецца ў хаце Тадэуша Турлінскага. Што ў ёй цесна так, што нельга пальца ўткнуць, ГС галава не баліць. Абы былі добрыя абароты. А ў ялоўскай краме абароты не кепскія. Тут за адзін тыдзень у сярэднім сяляне закупляюць гарэлкі на 50 тыс. зл. ГС і пхае ў ялоўскую краму толькі гарэлку. На іншыя тавары, неабходныя ў штодзённым жыцці насельніцтва, няма ў краме месца. Таму ГС і не давозіць іх сюды. Навошта? На самай жа гарэлцы абароты выдатныя. (вб)

ПЕРАДАВЫ ДЗЯДУЛЯ

Івану Грыку з вёскі Кухмы у Беластоцкім павеце год ужо за 70. Усяго яму давялося перажыць за гэтыя гады. Дзе ён толькі не бываў! У час І сусветнай вайны ён «перамераў» уздоўж і ўпоперак амаль усю далёкую Сібір. Пабываў і ў Аўстрыі. У вольны час дзядуля любіць расказваць аб гэтых далёкіх краях. Але не толькі гэтым славіцца Іван Грыка ў сваёй аколіцы. Ён перадавы гаспадар грамады Юшкаў Груд. Усе дзяржаўныя абавязкі Іван Грыка рэалізуе поўнасцю першы ў грамадзе. Грамадскі фонд на пабудову школ ён таксама заўсёды выконвае першы.

— Калі б у нас усе гаспадары так сумленна выконвалі свае абавязкі, як дзядуля Грыка, — кажа старшыня прэзідыума ГРН Мікалай Міруць, — дык грамада Юшкаў Груд была б перадавой у ваяводстве.

Хочацца пажадаць Івану Грыку добрага здароўя і шмат год жыцця (вб)

Прыкладны пісьманосец

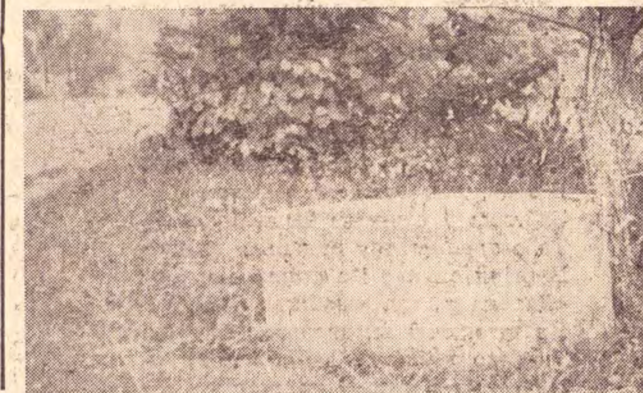
Плёскі 8 кіламетраў ад пошты. Вядома, гэта далекавата. Але не для нашага пісьманосца Станіслава Капэлі. Ён кожны дзень, нягледзячы на пагоду, дастаўляе нам лісты, газеты і часопісы, з кожным месяцам здабываючы ўсё больш чытачоў. Найбольш у яго падпісчыкаў «Нівы». З такога пісьманосца варта, каб усе іншыя бралі прыклад.

Леанід Леанюк
Плёскі

ЛАВУШКА

У вёсцы Градэлі (Бельскага павету) ля самай дарогі стаіць забыты гаспадаром і ўсімі суседзямі стары калодзеж. Урос ён у зямлю так, што толькі на няцэлыя паўметра выстае наверх. У бруднай вадзе калодзежа купаюцца камні, галлё і featurознае жалезнае ламачча.

Па вуліцы ходзяць людзі, бегаюць дзеці, штодзень дарогай праганяюць жывёл. Калодзеж - лавушка стаіць і чакае сваёй ахвяры. Хопіць толькі два крокі неразважліва ступіць у бок, напрыклад, вечарам, калі цёмна і ўжо апынішся ў калодзежы. Ці не лепш было б проста засыпаць нікому не патрэбны калодзеж? (вр)

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 łz, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $, w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000. Bltk F-3

(Працяг са стар. 3)

— Дык вып'ю тады я сам! — Лютц адным глытком выпіў каньяк. — Люблю сумленных людзей, хто б яны не былі!

— Ой, дык ужо вечарэе! — здзіўлена крыкнуў Мілер, глянуўшы ў акно.

— Вы начуеце ў мяне. Ужо позна! — Тонам загаду сказаў Функ.

— Я не магу. Заўтра з самай раніцы мушу быць з фон Гольдрынгам у Генерала, — катэгарычна запярэчыў Лютц.

— Вы, Мілер, аставайцеся ў оберста, ён вас заўтра адвязе, — запрапанаваў Генрых.

Лютц здзіўлена на яго глянуў, але, адчуўшы штуршок нагі пад сталом, падтрымаў прапанову:

— А сапраўды, чаму вам не застацца?

— Не! Разам ехалі сюды, разам паедзем і дамоў. Цяпер бяспечна!

Як не ўгаварвалі Мілера застацца ў Функа, ён не згадзіўся.

Гадзіне а шостай выехалі з Палерма.

Калі машына ўехала ў вузкае міжгор'е, недалёка ад маленькай вёскі Андатрэ, у гарах прагучаў выстрал, за ім доўгімі чэргамі застракаталі аўтаматы. Генрых спыніў машыну.

— Што вы робіце? Зараз жа павяртайце назад! — заверашчаў Мілер і спрабаваў схапіцца за руль.

Лютц злосна і зняважліва кінуў:

— Не спяшайцеся, гер Мілер, магчыма, што страляюць якраз ззаду нас.

— Тады наперад! — крыкнуў Мілер.

Не адказваючы яму, Генрых і Лютц выйшлі з машыны. Страляніна набліжалася, і цяпер можна было ўпэўніцца, што страляюць не па шашы. Мілер з аўтаматам у руках таксама выскачыў з машыны і адразу збег у роў, напружана ўглядаючыся ў горы.

— Мне здаецца, гер Мілер, што вы адчуваеце сябе не вельмі бяспечна? — насмешліва спытаў Лютц і таксама скочыў у роў. Генрых убачыў, як ён нахіліўся, моцным рыўком вырваў з рук начальніка гестапа аўтамат.

— Што вы робіце! — перапалохана ўскрыкнуў Мілер і падняўся.

— Спакойна! — ужо з пагрозай у голасе сказаў Лютц. — Салдацкая зброя не любіць рук ката!

— Што за жарты, гер Лютц? Мы з вамі не такія блізкія сябры, каб вы маглі дазваляць сабе такія жарты?

— Жарты? Вы лічыце, што гэта жарты?

— Генрых! Ён звар'яцеў! Адбяры ад яго зброю! — Мілер адступіў. Лютц зрабіў следам за ім крок уперад.

— Гольдрынг, што ж вы стаіце! Ён мяне параніць! Я буду скардзіцца!

Генрых хутка падышоў да Мілера і адсунуў Лютца.

— А аўтамат! Забярыце аўта...

Канец слова застраг у горле Мілера, вочы пашырыліся, сустрэўшы востры позірк Генрыха.

— Слухай цяпер мяне, Мілер! Мы судзім цябе судом свайго сумлення. За мукі соцен нявінных людзей! За смерць Монікі! За выратаванне тых, каго ты заўтра мог бы закатаваць!

Не зводзячы з Генрыха жахлівага позірку, Мілер ірвануў кабуру і схапіўся за ручку парабелума. Але ён не паспеў яго выхапіць. Прагучэў выстрал з пісталета, і гестапавец упаў, на ляту прашыты і кулямі з аўтамата Лютца.

— Ён меў атрымаць і ад мяне, — кінуў Лютц і, павярнуўшы аўтамат, паслаў доўгую чаргу ў машыну.

Генрых узяў у рукі ракетніцу.

— Пачакай! — спыніў яго Лютц. Змачыўшы з флагі насавік, ён палажыў яго на ствол парабелума і стрэліў сабе ў левую руку вышэй локця.

— Што ты зрабіў, вар'ят! — кінуўся да яго Генрых.

— Нічога асаблівага — рана загоіцца за тыдзень. Гэта дасць мне магчымасць адпачыць, давесці, што мы былі ў баі і атрымаць медаль за раненне. А цяпер — ракеты!

(Працяг за тыдзень)

НА КАЛЕНЯХ

— Як скончылася ў цябе ўчарашняя сварка з жонкай?

— Прыйшла да мяне на каленях.

— І што?

— Вылазь, — сказала, — з-пад ложка, не буду больш чапаць.

Прыслаў **А. К.**

БУДУЧЫНЯ

Яна: — Як ажэнімся, будзем разам дзяліць усе хвіліны жыцця: радасць, нягоды, смутак і турботы.

Ён: — Але ж я не маю ніякіх турбот.

Яна: — Я ж кажу табе, як пажэнімся.

Прыслаў **Я. Цялушэцкі**

НА ЎРОКУ

На ўроку заалогіі настаўнік пытае вучня:

— Скажы, Янка, доўга жывуць мышы?

Вучань:

— А гэта залежыць ад кошкі.

Прыслаў **Мікалай Янюк**

ВЕТЛІВАСЦЬ

— Ты заўважыў, які Іван стаў ветлівы? У тралейбусе месца жанчыне ўступіў.

— Ты перш спытай, хто гэта жанчына!

— Можа жонка яго?

— Жонка, ды не яго. Жонка яго начальніка.

СКАРБОНКІ

У РЭСТАРАНЕ

— Гэтае кураня — адна скура і косці!

Афіцыянт: — А вы хацелі б яшчэ пер'я?

Прыслаў **Янка Данільчук**

Знайшоў я ўжо ўсе інструменты, нехапае толькі асістэнта.

КУР'ЁЗЫ

Як Чэхаў стаў камуністам

«З абурэннем я даведаўся, што тэатр універсітэта Міамі рыхтуе да пастаноўкі «Вішнёвы сад», гэтую рускую прапагандысцкую п'есу. Адразу відаць, якая абстаноўка пануе ў гэтым універсітэце нашага штата. Усім вядома, што Антон Чэхаў — гэта адзін з тых людзей, чые тэорыі прывялі да стварэння камунізма, які цяпер пануе ў Расіі. Дастаткова прачытаць яго п'есу, каб убачыць, што яна прасякнута рэвалюцыйнымі і сацыялістычнымі ідэямі, накіраванымі супраць Амерыкі».

З пісьма чытача, апублікаванага ў газеце «Міамінь юс».

— Скажыце, калі ласка, канкрэтна, якім спосабам мы абмяжоўваем вашу ініцыятыву?

ГУЛЬНЯТЭКА

30	4	44	13 34 / 25	11 / 36	24	8	29
41 / 6 28	12 / 32	47	38	5	2	15	49
21	39	27	18	50	45	23 / 7	
33	10 / 19	46	16	37 20 / 3 43	48	31	42
51 / 22	1	14	40	26 / 17	35	9	

На гэтай табліцы прыведзены лікі натуральнага рада ад 1 да 51. Паспрабуйце адшукаць і пералічыць іх ва ўзрастаючым парадку: 1, 2, 3 і г.д. Патрапіце гэта зрабіць хутчэй чым за паўтары мінуты?

Васіль МАЕЎСКІ

ВЯРГІНЯ І ЯЗМІН

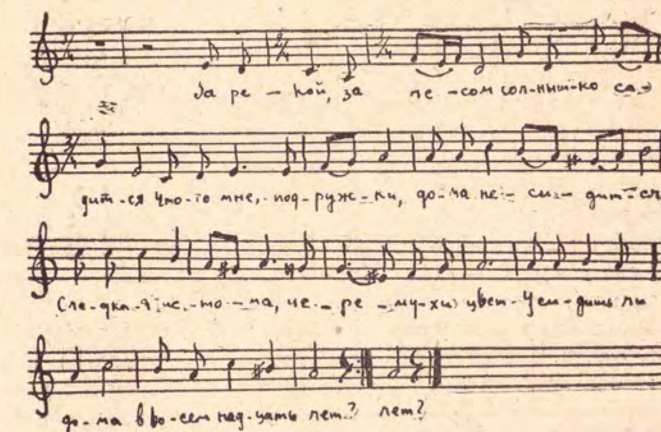
Байка

Было, заўважце, усё гэта
Якраз на самым сконе лета...
Стары, адцвіўшы ўжо Язмін —
Пажоўклы і злыселы небарака,
Сустрэўшы прыгажэйшую з Вяргінь,
Рассыпаўся прад ёю драбней маку.
«О, любая! О, дарагая кветка! —
На вуха ёй лагодна ён шаптаў. —
Такія на зямлі бываюць рэдка!
Як рад я, што цябе тут напаткаў:
Відаць, нам суджана на свеце
Заўжды ў адзіным быць букеце!
Табе адной гатоў аддаць я сэрца!»
Вяргіня слухае і з'едліва смяецца:
«Далёка ж ты, «любімы» мой, хапіў!
Ну што, скажы, агульнае мы маем:
Ты ўжо даўным - даўно адцвіў —
Я ж толькі-толькі расцвітаю».

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Надзі Андрэюк** з Плёскаў, Бельскага павета, **Ані Врублеўскай** з Баброўнікаў, Беластоцкага павета, **Анатоля Андрасюка** з Апакі Дужай, Гайнаўскага павета, змяшчаем сучасную папулярную савецкую песню.

ВОСЕМНАДЦАТЬ ЛЕТ

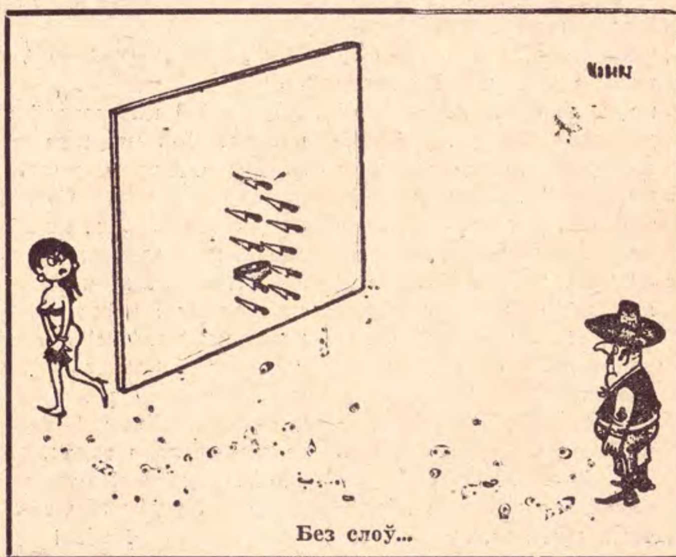

За рекой, за лесом солнышко садится,
Что-то мне, подружки,
Дома не сидится.
Сладкая истома, черемухи цвет,
Усидишь ли дома
В восемнадцать лет?

Звездочки-росинки на лугах мерцают,
Сердце ждет чего-то,
Бьется, замирает.
Шорохи ночные,
Мягкий лунный свет.
Зори золотые — восемнадцать лет.

Паренек кудрявый прошептал три слова
И увел девчонку
От крыльца родного,
Мята луговая, серебристый цвет,
Радость молодая —
Восемнадцать лет.

За рекой, за лесом солнышко садится.
Мне теперь, подружки,
Дома не сидится.
С ветки облетает
Черемухи цвет.
В жизни раз бывает
Восемнадцать лет.

Без слоў...

ЛІРЫКА

Кастусь паглядзеў з дакорам на сабраўшуюся моладзь і спытаў:

— Пра хор «Сувальшчына» чулі?

— Ведаем, — раздаліся галасы.

— А квартэт Чаянда ведаеце?

— Па радыёперадачах знаёмыя, — падае адказ.

— Вось якім поспехам карыстаюцца чатыры галасы! А ў вёсцы галасоў да чортавай матары. Вечарамі верашчыце па-дурному, дзяўчат палохаеце, маладзецтва свае паказваеце. Песня павінна быць лірычнай, прыемнай, каб да сэрца даходзіла...

— Бы сцызорык, — падказвае нехта.

— Параўнанне хуліганскае! — абураецца Кастусь. — Я пра лірыку, а вы пра сцызорыкі! Прапаную арганізаваць харавы гурток.

Пачнем з лёгкіх, маленькіх песенак, напрыклад:

Як я была мала, мала,
Калыхала мяне мама.

Праспяваўшы, Кастусь працягваў:

— Потым пяройдзем да народнага фальклора. Дырыжорам буду я, намеснікам маім вызначаю Сашку - гарманіста. Цяпер падзелім галасы.

— А сольныя выступленні будуць? — цікавіцца Маруся.

— Не цягніся ў салісткі, Славы Пшыбыльскай з цябе не будзе, — адазваўся Кастусь і прыступіў да пробы галасоў.

Ад баса ён прыйшоў у захапленне.

— Бык! Племянны бык! Шаляпінскі бас. З такім голасам толькі ў пажарнай камандзе служыць! — выкрыквае Кастусь, хлопаючы па шырокіх грудзях уладальніка баса.

Праз месяц хор ужо спяваў:

Ой пад вішанькаю,
пад чарэшанькаю,
Сядзеў стары з маладою, нібы з ягадою.

Потым здарылася, што Кастусь вымушаны быў на нейкі час пакінуць вёску. Вярнуўся праз два тыдні. Быў вечар і здзівіла Кастуся пустата ў вёсцы. У хаце таксама нікога не было, апрача старой бабулі, якая, ахаючы, вытлумачыла:

— Ціятр аб'явіўся, туды ўсе і пайшлі.

Кастусь пабег у вясковую святліцу. Увайсці было немагчыма, у дзвярах таўкаліся людзі. Вокны таксама былі аблеплены гледачамі. Кастусь прынёс з хлява драбіну, прыставіў да сцяны і ўзлез на яе. Цяпер праз адчыненае акно, над людскімі галавамі ўбачыў на сцэне хор у поўным складзе. Перад рампай — Маруська ў вышытым сарафане і Танька з накінутай на плечы ўзорыстай хусткай. Маруська пад гукі гармоніка выводзіць нізкім альтам:

А мой мілы лысы,
лысы,
А дзе ж мне яго
падзець?
А люстэрка мне не
трэба,
Буду ў лысіну
глядзець!

Пры гэтым Маруська прыхарошваецца, быццам перад люстэркам. Сашка выпаўняе паўзу пераборамі і цяпер высокім сапрана пачынае заліхвацка спяваць Танька:

У мяне мілёнак быў,
Звалі яго Колечкам.
Горача мяне любіў,
Я яго — ніколечкі.

Ды пры гэтым плячыма паводжвае і лебедзем праплывае навокал Марусі.

Зала ад захаплення раве.

Кастусь за галаву хапаецца, ледзь з драбіны не падае.

Пасля частушак Сашка павяртаецца да хора, бярэ акорд і тут хор як не грымне ва ўсю сілу:

Беласточчына, зямелька
роднає,
Жывеш заўсёды ты
ў глыбі маіх грудзей.
Мясціны не сустрэў
у жыцці ніводнае,
Якая б мне была хоць
крышку даражэй.

Раніцай пабег Кастусь кардзіцца старшыні грамадскай рады.

— Ад лірыкі акраўка не засталося! — ускрыкваў ён. — З народнага фальклора кабарэ зрабілі!

— Моладзь весяліцца любіць, па душы ім частушкі, — адказвае старшыня. — Таццяна з Марусяй сапраўдныя артысткі, за сэрца бяруць. Калі пачуў іх прадстаўнік з павета, сказаў мне: «Ваш калектыў павінен аб'ехаць увесь павет. Песні такія да працы заахвочваюць, любоў да бацькаўшчыны прывіваюць».

Пахлопаўшы па плячах Кастуся, старшыня працягваў:

— Фальклор — справа добрая, ды жывем мы не старым, а новым духам. Ты, сябра, не крыўдуй, што Сашку дырыжорам ставім.

Ад старшыні Кастусь пайшоў у піўную. Тут да вечара кожнаму даказваў, што лірыкі ў нас не разумеюць.

Дзядзька Лявон